

Nr 257.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens; given Stockholms slott den 8 maj 1942.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

GUSTAF.

K. G. Westman.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Härigenom förordnas, att 1—3, 6, 9—11 och 14 §§ lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens skola erhålla ändrad lydelse, varjämte rubriken före 9 § skall intagas närmast före 10 § och i stället införas en ny rubrik före 9 §, enligt vad nedan angives.

1 §.

Den, som i utövning av näringsverksamhet genom meddelande å vara, anslag eller skylt eller i annons, cirkulär, prospekt eller priskurant eller genom annat för ett större antal personer avsett meddelande i uppenbar strid mot god affärssed angående verksamheten eller däri utbudna varor eller prestationer lämnar oriktig uppgift, ägnad att framkalla uppfattningen om ett fördelaktigt anbud, straffes, där han haft eller bort hava vetskap om uppgiftens oriktighet, för illojal reklam med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst ett år; ersätte ock uppkommen skada.

Lag samma — — — stycket sägs.

Till meddelande — — — särskild anordning.

2 §.

Den, som vid utövning av detaljhandel utan ersättning eller för särskilt lågt beräknat pris lämnar eller erbjuder viss vara eller i varor inlösbart rabattmärke under förutsättning att köp sker av annat slags vara, straffes, där förfarandet innebär utnyttjande av allmänhetens godtrogenhet, med dagsböter; ersätte ock uppkommen skada.

3 §.

I näringsverksamhet anställd person, som under den tid, tjänstavtalet är gällande, i avsikt att bereda sig eller annan fördel eller att göra skada, obehörigen använder sig av eller yppar fabrikationsätt, anordning, affärsförhållande eller annat, varom han under samma tid erhållit kännedom och som han vet utgöra en arbetsgivarens yrkeshemlighet, straffes med dagsböter eller med fängelse i högst ett år; ersätte ock uppkommen skada.

Lag samma — — — sig anförtrodd.

6 §.

Den, som lämnar, utlovar eller erbjuder gåva eller annan förmån till någon i näringsverksamhet eller eljest vid företag av ekonomisk art eller vid verk, inrättning eller stiftelse anställd person för att därigenom muta denne att vid avtal om inköp av varor eller utförande av arbete eller tagande av försäkring för dens räkning, hos vilken han är anställd, åt någon skaffa företräde framför annan eller att underlåta framställa anmärkning i fråga om fullgörande av sådant avtal, straffes med dagsböter eller med fängelse i högst ett år; ersätte ock uppkommen skada.

Illojal användning av kännetecken.

9 §.

Använder någon i utövning av näringsverksamhet namn, firma, varumärke, utstyrelse eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer, och sker det med uppsåt att framkalla sådan förväxling, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst ett år, såframt ej gärningen enligt annat lagrum är belagd med strängare straff; ersätte ock uppkommen skada.

Lag samma vare, där någon i näringsverksamhet eller eljest offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst under egenartad titel eller diktat namn, varigenom lätt kan föranledas förväxling med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman, och gärningen sker med uppsåt att framkalla sådan förväxling.

Allmänna bestämmelser.

10 §.

Med näringsverksamhet förstås i denna lag varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utöfvare riktad yrkesmässig verksamhet.

11 §.

Berättigad att anställa talan enligt denna lag är:

1) i de uti 1 och 2 §§ avsedda fall varje näringsidkare inom samma eller likartad yrkesgren som den, inom vilken brottet begåtts, så ock, utom beträffande skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, såframt näringsidkare, varom nu nämnts, äro företrädde inom sammanslutningen och denna äger att kära inför domstol;

2) i de uti 3 och 5 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts;

3) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringa, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma

eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, beträffande vilken motsvarande förutsättningar som de under 1) angivna äro för handen; samt

4) i de uti 9 § avsedda fall den, vilkens inarbetade kännetecken kan bliva föremål för förväxling, eller, där fråga är om litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst, upphovsmannen till verket så ock annan innehavare av rätt till detsamma.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3, 5 och 9 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 2) eller 4) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

14 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1942.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 april 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *lagstiftning angående ökat rättsskydd för beteckningar på affärsföretag, varor och litterära verk m. m.*

Föredraganden anför:

Inom justitiedepartementet har upprättats en den 7 februari 1942 dagtecknad *promemoria* angående ökat rättsskydd för beteckningar på affärsföretag, varor och litterära verk m. m. Vid promemorian fanns fogat utkast till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Lagen mot illojal konkurrens innehåller för närvarande stadganden mot illojal reklam, obehörigt lämnande eller erbjudande av gåva eller liknande förmån, obehörigt användande eller yppande av yrkeshemligheter och liknande brott samt mot bestickning. Enligt utkastet skola i lagen införas bestämmelser mot en femte form av illojal konkurrens, framkallande av förväxling. Bestämmelserna ha upptagits såsom 9 § i lagen. I första stycket av denna paragraf föreslås straff för den som i utövning av näringsverksamhet använder namn, firma, varumärke, utstyrsel eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer. Straff inträder dock endast om sådan handling sker med uppsåt att framkalla förväxling. Tillika stadgas skadeståndsskyldighet. Såsom andra stycke i paragrafen har intagits stadgande om straff och skadestånd för den som med uppsåt att framkalla förväxling offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst under egenartad titel eller diktat namn, som lätt kan förväxlas med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman. I sistnämnda fall föreslås alltså skydd mot förväxling, även om det ej är fråga om kännetecken som inarbetats eller eljest använts i näringsverksamhet.

Nuvarande 9 § i lagen, som definierar begreppet näringsverksamhet,

har i utkastet upptagits såsom 10 § och nuvarande 10 §, som handlar om rätt att föra talan angående brott mot lagen, kommer enligt utkastet att utgöra 11 §. Talerätt i de fall som avses i den nya 9 § skall tillkomma den, vars inarbetade kännetecken kan bli föremål för förväxling, eller, där fråga är om litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst, upphovsmannen till verket liksom annan innehavare av rätt till detsamma. Härjämte skall allmän åklagare äga åtalsrätt efter angivelse av målsäganden. Bestämmelserna i den nuvarande 11 § om fortsatt brott föreslås skola utgå, enär allmänna regler om sammanträffande av brott i 4 kap. strafflagen, som nyligen omarbetats, ansetts kunna tillämpas.

De föreslagna ändringarna skola enligt utkastet träda i kraft den 1 juni 1942.

Lagbestämmelser, som skydda kännetecken mot förväxling, finnas för närvarande endast för vissa fall, förnämligast i tryckfrihetsförordningen, som upptager vissa stadganden om utgivningsbevis för periodiska skrifter, samt i firma- och varumärkeslagstiftningen. Efter år 1941 genomförda ändringar kan enligt tryckfrihetsförordningen utgivningsbevis erhållas endast för skrifter som äro avsedda att utkomma med minst fyra nummer årligen. Det faktiska titelskydd som följer med utgivningsbeviset kan alltså icke åtnjutas för andra publikationer. Vissa förut skyddade titlar komma härigenom att bli utan skydd, en verkan som inträder från och med den 1 juni 1942. Av denna anledning har det ansetts nödvändigt att utreda huruvida det vore möjligt att i annan ordning utvidga titelskyddet, därvid det ansetts lämpligt att i ett sammanhang upptaga till behandling fråga om en allmän bestämmelse mot framkallande av förväxling mellan kännetecken. I samband därmed har erinrats, att 1883 års internationella Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten — sådan den lyder enligt en i London 1934 antagen reviderad text, till vilken Sverige dock ännu ej anslutit sig — i artikel 10 bis innehåller bestämmelse om att alla handlingar av beskaffenhet att, genom vilket medel det vara må, framkalla förväxling med en konkurrens företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel skola förbjudas.

I promemorian framhålles, att man genom en revision av firma- och varumärkeslagstiftningen skulle kunna bättre samordna denna lagstiftning med en allmän regel mot framkallande av förväxling och att större fullständighet och följdriktighet i skyddet för individualiseringsmedel kanske skulle kunna ernås genom ett sådant tillvägagångssätt. Därigenom skulle emellertid komma att upptagas lagstiftningsfrågor av ganska stor räckvidd, vilket för närvarande syntes böra undvikas. En annan tänkbar väg som i detta sammanhang kunde komma i fråga vore att i lagen mot illojal konkurrens införa en s. k. generalklausul, d. v. s. ett allmänt stadgande om förbud mot konkurrenshandlingar som strida mot god affärssed. Tidigare hade från svensk sida intagits den ståndpunkten, att Pariskonventionen icke påkallade införande av en generalklausul i lagstiftningen, och den reviderade konventions-

texten av år 1934 innebure icke någon ändring i detta avseende. I betraktande härav hade frågan om en generalklausul ansetts tills vidare kunna lämnas åsido, ehuru goda skäl syntes tala för att denna fråga inom en nära framtid borde upptagas till förnyat övervägande.

Angående den närmare motiveringen till utkastet får jag hänvisa till promemorian, vilken såsom bilaga (*Bilaga A*) torde få åtfölja statsrådsprotokollet i detta ärende.

Över promemorian ha yttranden efter remiss inkommit från kommerskollegium, patent- och registreringsverket, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges författareförening, svenska bokförläggareföreningen, svenska tidningsutgivareföreningen, svenska reklamförbundet, svenska föreningen för industriellt rättsskydd, Sveriges grafiska industriförbund och svenska boktryckareföreningen. Kommerskollegium har införskaffat yttrande från kooperativa förbundets styrelse, överståthållarämbetet från förste stadsfiskalen i Stockholm, länsstyrelsen i Uppsala län från Uppsala industriförening samt länsstyrelsen i Östergötlands län från magistraterna i Linköping och Norrköping, varjämte handelskammaren i Göteborg bifogat ett yttrande från professorn Hadar Berglund.

Lagstiftning i syfte att bereda ökat rättsskydd för kännetecken har förordats i samtliga yttranden. Det vid promemorian fogade lagutkastet har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, magistraterna i Linköping och Norrköping, Sveriges författareförening, svenska tidningsutgivareföreningen, svenska föreningen för industriellt rättsskydd och Uppsala industriförening*. Även i flertalet övriga yttranden har tanken på en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med utkastet vunnit anslutning, ehuru önskemål om jämkning i olika hänseenden uttalats. Detta gäller *kommerskollegium, länsstyrelsen i Hallands län, Stockholms och Skånes handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges köpmannaförbund, svenska reklamförbundet, Sveriges grafiska industriförbund, svenska boktryckareföreningen samt kooperativa förbundets styrelse*. De som sålunda godtaga en lagstiftning i anslutning till utkastet understryka dock i flera fall, att den nu föreslagna lagstiftningen såsom i promemorian uttalas borde betraktas endast som ett första steg på vägen till ett mera fullständigt skydd mot förväxling. I vissa yttranden ifrågasattes, huruvida icke en mer omfattande lagstiftning redan nu borde genomföras.

Stockholms handelskammare, som förklarar sig med tillfredsställelse hälsa det föreliggande förslaget, har uttalat den förhoppningen att statsmakterna snart skulle finna tiden vara inne att fullständiga vår lagstiftning mot illojal konkurrens med en generalklausul, som otvivelaktigt vore det effektivaste medlet mot dylik konkurrens. Det vore dock naturligt, att man icke i nu före-

varande sammanhang kunnat upptaga denna fråga till närmare behandling. *Skånes handelskammare* har framhållit, att behovet av en allmän revision av varumärkes- och firmalagstiftningen vore trängande. I jämförelse med gällande moderna utländska lagar framstode vår lagstiftning på området som efterbliven. Detta gällde även vår lagstiftning mot illojal konkurrens, som ej innehölle någon generalklausul och saknade bestämmelser mot åtskilliga tämligen flagranta former av illojal konkurrens, vilka i utlandet flerstädes kriminaliserats. Det vore anmärkningsvärt, att vårt land på detta betydelsefulla område ställt sig utanför det internationella samarbetet och underlåtit att vidtaga åtgärder för att anpassa den svenska lagstiftningen efter den i London år 1934 antagna texten av Pariskonventionen. Det föreliggande utkastet vore enligt vad handelskammaren uttalar i viss mån en halvmesyr. Ett mera enhetligt system kunde åstadkommas genom att utbygga den egentliga firma- och varumärkesrätten och införa en generalklausul. Utkastet tillgodosåge dock ett praktiskt behov och utfyllde de mest påtagliga luckorna i rättsskyddet. Handelskammaren anslöte sig därför i princip till tanken på en partiell lagändring i huvudsaklig överensstämmelse med utkastet men utginge därvid från den förutsättningen, att denna icke komme att tagas till intäkt för en fördröjning av den ovannämnda allmänna lagrevisionen.

Patent- och registreringsverket har beklagat, att frågan om införande av en generalklausul i vår lagstiftning ännu en gång skjutits på framtiden. En generalklausul möjliggjorde ingrepp närhelst och på vilket sätt än illojala konkurrenshandlingar toge sig uttryck samt lämnade utrymme för en mera smidig rättstillämpning. En generalklausul hade införlivats med lagstiftningen i nästan alla länder av industriell betydelse, däribland våra nordiska grannländer. Ämbetsverket har vidare framhållit, att de nu föreslagna bestämmelserna kunde medföra vissa olägenheter, i det att ett motsatsförhållande lätt kunde uppstå mellan å ena sidan registrerade och å andra sidan icke registrerade men inarbetade varumärken. En sådan lagstiftning syntes knappast vara ägnad att stimulera näringsidkarnas intresse att registrera sina varumärken och genom registreringen bidra till den stabilitet som gällande registreringssystem i varumärkeslagen medförde. De betänkliga konsekvenserna härav skulle kunna undvikas, därest samtidigt en ändring vidtoges i varumärkeslagen i syfte att, där ett varumärke kunde anses inarbetat, åtminstone i viss utsträckning möjliggöra registrering av sådana märken, vilka enligt nu gällande bestämmelser vore i och för sig oregistrerbara, samt att i fråga om övriga märken underlätta möjligheten att erhålla registrering. På det sättet skulle även den fördelen kunna ernås, att stadgandena mot illojal konkurrens, i den mån dessa avsåge varumärken, icke behövde upptagas i en särskild lagstiftning utan i stället kunde ingå i varumärkeslagen. Ett genomförande av det nu föreliggande förslaget särskilt för sig komme att inom varumärkesrätten medföra bristande enhetlighet och reda i systematiskt avseende samt följaktligen ovisshet och osäkerhet i rättstillämpningen. Det kunde därför ifrågasättas, om icke de föreslagna lagstiftningsåtgärderna borde anstå och komma till utförande först i sam-

band med en fullständig omarbetning av gällande varumärkeslag. Emellertid ville ämbetsverket icke motsätta sig en lagstiftning i enlighet med utkastet, enär detta i allt fall innebure ett steg framåt i fråga om samhällets strävanden att skapa skydd för näringslivet mot illojal konkurrens.

Länsstyrelsen i Uppsala län har uttalat, att Londonkonventionen av år 1934 icke syntes utgöra tillräcklig anledning att framlägga det nu ifråga satta förslaget utan sammanhang med närstående lagstiftning. Däremot syntes erfarenheten ha givit vid handen att nuvarande lagstiftning föredde vissa luckor, vilka icke helt kunde fyllas genom praxis, samt att behovet av komplettering gjorde sig starkare gällande allteftersom reklamverksamheten utvecklades. Länsstyrelsen kunde därför icke avstyrka en lagstiftning i den föreslagna riktningen. Genom att varumärkes- och firmalagstiftningen ej ändrades i detta sammanhang komme emellertid vissa egenomligheter att uppstå.

Handelskammaren i Göteborg har åberopat en av *professorn Hadar Berglund* för handelskammarens räkning verkställd utredning. I denna har uttalats, att utkastet kunde sägas göra ett tvärsnitt genom en stor del av immaterialrättens delvis mycket svårbehärskade område. Utkastet byggde på en enkel för användningsprincip, men inom berörda rättsområde mötte i gällande rätt även andra principer som icke utan vidare prövning borde kastas över bord. Det vore dessutom tvivelaktigt, om skydd alls kunde eller behövde givas i alla de fall som utkastet åsyftade. Därest utkastet genomfördes, komme grundprinciperna för nu gällande lagstiftning att i viss utsträckning frångås. Bland annat komme rättsskyddet för registrerade men ej inarbetade varumärken att i vissa fall bliva illusoriskt. Handelskammaren har för egen del uttalat, att dessa synpunkter vore värda stort beaktande. Det vore visserligen mycket önskvärt, att åtgärder snarast möjligt vidtoges för att skapa rättsskydd för sådana inom näringslivet använda kännetecken vilka ej för närvarande åtnjöte skydd. Man borde dock söka nå en lösning av hithörande spörsmål på annat sätt än i promemorian föreslagits och efter riktlinjer som stode i bättre överensstämmelse med gällande lagstiftning. En utväg, som därvid kunde övervägas, vore att införa en generalklausul.

Enligt utkastet är den nu föreslagna lagstiftningen riktad allenast mot mera svårartade fall som ansetts böra straffbeläggas. I promemorian påpekas, att man i viss utsträckning i rättspraxis ansett sig kunna utan stöd av direkta lagbestämmelser ingripa på annat sätt, såsom genom meddelande av förbud att använda förväxlingsbar beteckning. Det vore icke avsett att ingripa i denna tillämpning som syntes kunna fortsätta och utvecklas även efter det en lagstiftning av nu ifrågasatt slag genomförts. *Stockholms handelskammare* har i sitt yttrande understrukit betydelsen härav samt tillagt, att enligt allmänna rättsgrundsatser borde även kunna utdömas skadestånd, om annans inarbetade kännetecken använts under sådana omständigheter, att skada uppkommit, och användandet skett av vårdslöshet eller oaktsamhet. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* har framhållit såsom önsk-

värt, att lagbestämmelser om meddelande av förbud mot användandet av förväxlingsbar beteckning måtte inom en nära framtid införas i samband med en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. *Sveriges industriförbund*, *Sveriges köpmannaförbund*, *svenska reklamförbundet*, *Sveriges grafiska industriförbund* och *svenska boktryckareföreningen* ha ifrågasatt, att sådana bestämmelser skulle införas redan i nu föreliggande sammanhang. Därvid har uttalats, att bestämmelserna skulle kunna tillämpas även i sådana fall, då förutsättningarna för straff icke förelåge. *Sveriges industriförbund* har framhållit, att det visserligen kunde vålla vissa svårigheter att närmare precisera de förutsättningar, under vilka ett dylikt förbudsförfarande skulle komma till användning, men svårigheter av denna art kunde ej heller undvikas vid en begränsning av lagstiftningen till de straffbara fallen. Ur rätts-säkerhetens synpunkt väckte det för övrigt mindre betänkligheter att föreskriva ingripande medelst ett blott förbud än med straffpåföljd.

Stockholms handelskammare har vidare påpekat, att det kunde leda till mindre tilltalande konsekvenser, att domstol icke fått befogenhet att förordna om interimistiskt förbud att nyttja tvisteföremålet under pågående process. Handelskammaren har emellertid icke ansett sig böra framlägga förslag härom, då dylik bestämmelse icke funnes i närstående lagstiftning.

Utkastets huvudbestämmelse avser att skydda alla slag av kännetecken som inarbetats för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer. Såsom exempel på kännetecken nämnas i promemorian olika alster av reklamverksamhet, såsom slagord eller specifika uttryck (slogans), vilka avse att inpränta något hos allmänheten, samt sådana kännetecken som framkommit genom en viss komposition av text eller bild eller båda delarna i ett reklamalster (lay-out).

Stockholms handelskammare har i detta hänseende anfört:

Helt skyddslösa äro enligt nu gällande lagstiftning varuutstyrslar och sådana alster av reklamverksamhet som 'slogans' och 'lay-outs'. Ett av huvudsyftena med förslaget torde vara att i enlighet med ett länge känt behov skapa ett visst skydd för dylika kännetecken. Vid avvägningen av i vilken utsträckning dessa kännetecken böra komma i åtnjutande av skydd uppstå emellertid vissa ömtåliga bedömanden. Otivelaktigt äga många av den moderna reklamteknikens alster tillräcklig originalitet för att kringgärdas med detta skydd, men å andra sidan får man icke bortse från att all dylik monopolisering innebär ett förbud riktat mot övriga näringsidkare och att därmed kan följa stagnation i den allmänna utvecklingen. Det torde därför finnas anledning att här gå fram med en viss försiktighet och i tvivelaktiga fall hellre neka skydd än medverka till en monopolisering av allmänna fraser och uttryck eller av utstyrslar utan väsentlig särprägel.

Sveriges grafiska industriförbund och *svenska boktryckareföreningen* ha framfört liknande synpunkter och särskilt beträffande reklamalsters komposition framhållit, att kravet på att denna skall vara egenartad icke tydligt framhävts i promemorian. Ett auktoritativt uttalande därom vore angeläget. *Svenska reklamförbundet*, som ansett det vara ett lyckligt grepp att anknyta

skyddet för reklamalters särpräglade komposition och utstyrsel till lagen mot illojal konkurrens, har framställt önskemål om att omfattningen och avgränsningen av det i utkastet använda uttrycket kännetecken bleve närmare belyst. Det kunde eljest befaras, att domstolarna komme att tveka att tillämpa bestämmelserna på fall, vilka borde beivras.

Skydd mot förväxling skall enligt 9 § första stycket i utkastet endast tillkomma kännetecken, som här i riket i n a r b e t a t s för annan. I flera yttranden har framhållits det mindre tillfredsställande i att ingripande ej kunde äga rum, då näringsidkare börjar använda kännetecken som han vet att konkurrent planerar eller börjat att inarbeta. *Kooperativa förbundets styrelse* har påpekat, att det kunde vara svårt eller rent av omöjligt att inarbeta sådana kännetecken som icke kunde registreras enligt gällande lagstiftning. Styrelsen anslöte sig dock bestämt till kravet på att ett kännetecken skulle vara inarbetat för att åtnjuta skydd enligt 9 §, men man borde giva näringsidkare möjlighet att genom en enkel anmälan till myndighet erhålla prioritet till kännetecken som nu ej vore registrerbara. Det skulle sedermera ankomma på anmälaren-näringsidkaren att genom inarbetande förskaffa sig skydd. I händelse jämväl annan näringsidkare sökte inarbeta sådant kännetecken, skulle den först verkställda registreringen giva prioritet under en tid av ett år. *Kommerskollegium* har häremot framhållit, att en sådan registreringsanordning som nu skisserats svårligen läte sig förenas med det system som valts i utkastet, nämligen att knyta rättsverkan till det faktiska inarbetandet. Den föreslagna tidrymden av ett år vore vidare så avsevärd att en företagare kunde frestas att registrera ett kännetecken allenast i syfte att förhindra en konkurrent att få begagna detsamma. Möjligen kunde man tänka sig att från straffbudet i 9 § undantaga den som fått kännetecken registrerat i särskild ordning, under förutsättning att han inom en tid av förslagsvis sex eller tre månader därefter inarbetat detsamma.

I detta sammanhang må nämnas, att *Skånes handelskammare* funnit rimligt, att för anhängiggörande av talan mot innehavare av registrerat varumärke eller registrerad firma stadgades en särskild preklusionstid, räknad från registreringen. Utkastet ginge i detta hänseende något för långt i att skydda innehavaren av inarbetat kännetecken, i det att registreringens rättsgrundande betydelse underminerades. För affärslivet vore det av vikt, att registreringen skapade ett i görligaste mån säkert värn, så att näringsidkare icke riskerade att nedlägga pengar på att reklamera ett varumärke till vilket han icke vore förvissad om att inneha ensamrätten. En konsekvens bleve måhända, att en motsvarande preklusionsfrist borde införas jämväl i varumärkeslagen.

Svenska bokförläggareföreningen har uttalat, att de brister i skyddet som uppkomme genom kravet på inarbetande syntes kunna avhjälpas genom att låta förväxlingsskyddet inträda redan från det kännetecknet offentliggjorts och börjat nyttjas. *Sveriges grafiska industriförbund* och *svenska boktryckareföreningen* ha ansett, att i sistnämnda fall förbud mot fortsatt användning av det kränkande kännetecknet borde kunna utfärdas, varjämte skadestands-

skyldighet borde inträda vid uppenbar oaktsamhet. *Svenska reklamförbundet* har uttalat sig i samma riktning.

I åtskilliga yttranden har upptagits till prövning frågan om innebörden av att kännetecken för att åtnjuta skydd enligt utkastet skall vara inarbetat 'här i riket'. *Skånes handelskammare* har gjort gällande, att vid tillämpningen av varumärkeslagens bestämmelser om inarbetade varumärken visat sig en tendens att endast godtaga märken som varit notoriskt inarbetade såsom i handeln gällande kännetecken i hela landet, medan däremot märken med lokalt begränsad verkningskrets underkänts. Med en sådan tolkning skulle skydd enligt 9 § första stycket endast tillkomma s. k. riksannonser, vilka genom påkostad landsomfattande reklam lyckats inarbeta sina märken över hela landet, medan sådana företag — t. ex. bryggerier och bagerier — vilka av naturliga skäl endast arbetade inom ett lokalt avgränsat område skulle ställas utanför. Handelskammaren funne icke detta riktigt och föresloge därför en ändring av utkastet på denna punkt. Liknande synpunkter ha framförts av *svenska bokförläggareföreningen*, *Sveriges grafiska industriförbund* och *svenska boktryckareföreningen*. *Stockholms handelskammare*, *Sveriges industriförbund*, *svenska reklamförbundet*, *svenska föreningen för industriellt rättsskydd* och *kooperativa förbundets styrelse* ha framhållit önskvärdheten av att hithörande spörsmål bleve närmare belysta under lagstiftningsfrågans fortsatta behandling. Sveriges industriförbund har ansett antagligt, att enbart ett lokalt inarbetande icke vore tillfyllest. Den som lokalt inarbetat ett kännetecken borde dock äga begagna detta i samma utsträckning som förut utan hinder av att annan sedermera inarbetade liknande kännetecken inom riket. Å andra sidan kunde för skydd enligt utkastet knappast fordras inarbetande över hela riket. *Stockholms handelskammare* och *reklamförbundet* ha uttalat sig för att ett lokalt inarbetande borde medföra ett lokalt skydd men däremot icke hindra varje användning av likartat kännetecken i annan del av riket. Uttalanden i denna riktning ha gjorts även av *kommerskollegium*. *Sveriges industriförbund* har upptagit frågan, huruvida för inarbetande förutsattes aktiva insatser från näringsidkarens egen sida. Ett kännetecken — t. ex. förkortning av en firma — kunde bli allmänt vedertaget inom affärskretsar utan att firmainnehavaren medverkat därtill, men även i dylika fall syntes kännetecknet vara förtjänt av skydd.

Stockholms handelskammare har beträffande nu ifrågavarande stadgande jämväl uttalat, att det borde tagas under övervägande att utsträcka skyddet till internationellt inarbetat kännetecken. Därmed avsåges kännetecken som vore inarbetat på världsmarknaden och känt inom fackkretsar i vårt land, även om det ej använts härstades.

För skydd fordras enligt utkastet vidare, att kännetecknet i fråga användes i n ä r i n g s v e r k s a m h e t. Med näringsverksamhet förstås enligt lagen mot illojal konkurrens varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet. Denna definition upptages såsom 10 § i utkastet. *Sveriges köpmannaförbund* har ansett definitionen vara för be-

gränsad. Behov av rättsskydd kunde förekomma, ehuru företaget icke vore direkt inriktat på ekonomisk vinst. Såsom exempel kunde anföras bolag eller sammanslutningar, som bildats av företagare inom en viss bransch för att gemensamt bedriva forskningar, vilkas resultat vore avsedda att komma företagarna gemensamt tillgodo men icke tillförde själva sammanslutningen någon ekonomisk vinst. Förbundet har i detta sammanhang understrukit vikten av att ett mera fullständigt skydd för benämningar på ideella sammanslutningar snarast möjligt infördes. *Stockholms handelskammare* har förklarat sig förutsätta, att det skydd, utkastet lämnade för kännetecken som någon använde i sin näringsverksamhet, omfattade för sammanslutning av näringsidkare inarbetat och i utövning av näringsverksamhet använt kännetecken.

Sveriges grafiska industriförbund, svenska boktryckareföreningen och kooperativa förbundets styrelse ha uttalat sitt gillande av ett uttalande i promemorian att utkastet endast skyddade mot användning av kännetecken såsom individualiseringsmedel, under det att utnyttjandet t. ex. av en varas utstyrsel, som medförde viss teknisk fördel, icke i och för sig hindrades genom utkastets bestämmelser.

För straffbarhet förutsattes enligt utkastet uppsåt att framkalla förväxling, varvid enligt promemorian även s. k. eventuellt uppsåt skall vara tillräckligt. I flera yttranden har uttalats, att bevisning om uppsåt torde komma att möta stora svårigheter. Förslag om att straff skulle kunna inträda vid ouppsåtligt handlande har dock icke framställts såvitt gäller 9 § första stycket. Däremot påpekas i flera av de yttranden, där det föreslås bestämmelser om förbud och skadeståndsskyldighet även för icke straffbelagda gärningar, att dessa bestämmelser skulle kunna bli tillämpliga även då uppsåt ej föreläge. *Förste stadsfiskalen i Stockholm* har ansett erforderligt, att utkastet omredigeras, då av den föreslagna formuleringen icke otvetydigt framginge att även eventuellt uppsåt avsåges. *Svenska reklamförbundet* har ifrågasatt, om det hypotetiska prov som förutsattes vid bestämningen av eventuellt uppsåt kunde med fördel tillämpas vid här ifrågavarande slag av brott.

Den i promemorian valda vägen att skydda titlar på auktorverk och pseudonymer genom bestämmelser mot framkallande av förväxling i lagen mot illojal konkurrens har i allmänhet icke mött gensaga i yttrandena. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har dock ansett bestämmelserna härom falla utanför ramen för nämnda lag. *Sveriges författareförening* har framhållit, att dessa bestämmelser framdeles borde inflyta i auktorlagstiftningen, därest vid revision av denna lagstiftning komme att införas auktorrättsligt skydd för auktorverks titlar. *Svenska bokförläggareföreningen* har uttalat, att det borde skapas ett positivt skydd för egenartade titlar på auktorverk genom tillägg till författar- och konstverkslagarna. Denna fråga vore av så speciell beskaffenhet, att större svårigheter icke syntes föreligga att bryta ut densamma ur den pågående revisionen av sistnämnda lagar. Om detta icke ansåges kunna

nu genomföras, vore det dock bättre att skydd i enlighet med utkastet infördes än att intet åtgjordes i saken. *Sveriges grafiska industriförbund* och *svenska boktryckareföreningen* ha ifrågasatt, att bestämmelser skulle införas, enligt vilka i justitiedepartementet vid sidan av registret över utgivningsbevis för periodiska skrifter skulle uppläggas ett särskilt register över publikationer, avsedda att under bestämd titel och enligt särskild utgivningsplan utgivas med minst ett och högst tre nummer årligen. På detta sätt skulle förhindras, att sådana titlar erhöles sämre skydd än de haft före de år 1941 vidtagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen. I detta sammanhang må slutligen nämnas, att *Sveriges köpmanaförbund* förordnat införande av en bestämmelse som tillförsäkrade ett visst auktorrättsligt skydd åt den som i sin reklam använde nya uppslag, oberoende av om förväxling kunde tänkas uppkomma.

Svenska bokförläggareföreningen, som enligt vad nyss berörts i första hand önskar ett auktorrättsligt titelskydd, har angående nu ifrågavarande bestämmelser i lagutkastet framhållit såsom en fördel att förväxlingsskyddet icke förutsatte utnyttjande i utövning av näringsverksamhet och att titeln icke behövde vara inarbetad. Kravet på uppsåt borde emellertid i detta fall utgå och påföljderna inträda, så snart användning skett av titel som lätt kunde förväxlas med egenartad titel å redan offentliggjort verk. En egenartad titel vore nämligen att anse såsom en naturlig del av verket, vars olovliga användande borde lika litet tillåtas som eftertryck eller efterbildning av auktorverkets övriga innehåll.

Utkastet upptager endast straff och skadeståndsskyldighet såsom påföljd vid brott mot 9 §. *Länsstyrelsen i Hallands län* har påpekat, att i utkastet saknas motsvarighet till 12 § tredje stycket varumärkeslagen, vari stadgas att vid varumärkesintrång obehörigen använda namn eller märken skola utplånas samt att, om utplåningen ej kan ske annorledes, de märkta föremålen skola förstöras, såvida de fortfarande äro i den sakfälldes besittning eller han eljest förfogar över dem. Länsstyrelsen har ansett det kunna ifrågasättas, om icke bestämmelser av denna art kunde vara påkallade för sådana fall, då ett illojalt använt kännetecken anbragts å varor, emballage, skylt, prospekt eller annan affärshandling.

Brott mot 9 § skall såsom förut nämnts enligt stadgande i 11 § av utkastet vara angivelsebrott. *Kooperativa förbundets styrelse* har förklarat sig anse det synnerligen tveksamt, om detta vore lämpligt. Man kunde befara, att en hel del bagatellfall och tvivelaktiga fall komme att anmälas till polismyndigheterna, om dessa vore pliktiga att verkställa utredningarna. Det borde övervägas, om det icke vore bättre att begränsa åtalsrätten till målsägare.

Utkastet innehåller icke några särskilda bestämmelser om preskriptionstid för talan på grund av 9 § i utkastet. Enligt strafflagen 5 kap. 14 § kommer att gälla en preskriptionstid av två år från gärningens begående, såvitt fråga är om straffpåföljden. Och enligt 13 § lagen mot illojal konkurrens gäller likaledes en preskriptionstid av två år, räknat från den dag då skadan timade, för talan om skadestånd enligt nämnda lag. *Kooperativa förbundets*

styrelse har framhållit, att enligt dessa regler talan kunde väckas under hela den tid förväxlingsförfarandet påginge och två år därefter. Det förekomme icke sällan, att näringsidkare inom samma eller närliggande branscher använde i och för sig förväxlingsbara kännetecken utan att därav vållades egentligt obehag, och detta kunde pågå under många år. Det vore icke tillfredsställande, om näringsidkare, som under en lång följd av år godtagit att annan näringsidkare använt liknande kännetecken, plötsligt skulle kunna väcka åtal mot den senare. Det borde därför stadgas, att näringsidkare som ville väcka åtal mot annan för förväxlingsförfarande skulle anhängiggöra sin talan inom viss tid från det näringsidkaren först fick kännedom om förfarandet, förslagsvis två år. *Kommerskollegium* har i huvudsak instämt i dessa synpunkter och föreslagit en preskriptionstid av sex månader från det näringsidkare erhållit kännedom om konkurrentens utnyttjande av kännetecknet.

Sedan länge ha önskemål framförts om fullständigande av den svenska lagstiftningen på det industriella rättsskyddets område. Partiella reformer ha vid olika tillfällen genomförts men en allmän revision har icke kommit till stånd. För närvarande pågår genom 1938 års patentutredning ett till patenträtten begränsat revisionsarbete av allmän räckvidd. Dess arbete, som skulle ske i samverkan med representanter för övriga nordiska länder, har dock i viss mån hämmats av nu rådande utrikespolitiska förhållanden. För övriga delar av det industriella rättsskyddet pågår icke något motsvarande arbete. Däremot har den närstående auktorlagstiftningen upptagits till allmän revision, även här under nordiskt samarbete.

En viktig del av det industriella rättsskyddet avser de kännetecken av olika slag som användas inom näringslivet. Lagbestämmelser härom finnas i vårt land i huvudsak endast i fråga om firma, varumärke och periodisk skrifts titel. Bestämmelserna som bygga på administrativ registrering äro även i fråga om dessa objekt ofullständiga. För andra kännetecken, såsom fantasi-benämningar å företaget, i reklamverksamhet använda slagord och kompositioner, varuutstyrslar samt bok- och filmtitlar, saknas särskilda lagbestämmelser. Ej heller innehåller den svenska lagstiftningen mot illojal konkurrens någon s. k. generalklausul, såsom fallet i regel är i andra länder. Genom rättspraxis har visserligen utan stöd av skriven lag i vissa fall givits skydd mot illojal användning av förväxlingsbart kännetecken. Bristen på ett allmänt och lagstadgat förväxlingsskydd har dock gjort sig starkt kännbar. En särskild anledning att nu upptaga frågan om ett bättre rättsskydd för kännetecken är, att från och med den 1 juni 1942 bortfaller ett faktiskt skydd för titlar å vissa skrifter som enligt de nya bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen ej anses periodiska. Till periodisk skrift hänföres i tryckfrihetsförordningen numera endast sådan skrift som är avsedd att utgivas med minst fyra nummer om året.

I den remitterade promemorian understrykes behovet av ett mera omfattande skydd för olika där angivna individualiseringsmedel. Detta önskemål har ansetts vara av den vikt att en allmän revision av firma- och varumärkes-

lagstiftningen icke bör avvaktas. Man har därför avstått från att nu söka nå ett fullständigt förväxlingsskydd och nöjt sig med att såsom ett första steg på vägen härtill föreslå bestämmelser mot vissa mera svårartade fall som ansetts böra straffbeläggas. I promemorian uttalas emellertid, att den rättspraxis, enligt vilken stundom åt kännetecken givits skydd utan stöd av direkta lagbestämmelser, kan förväntas fortbestå och ytterligare utvecklas. Frågan om införande av en generalklausul har icke för närvarande ansetts kunna upptagas till övervägande.

Enligt det vid promemorian fogade utkastet skola bestämmelser mot framkallande av förväxling mellan kännetecken införas i lagen mot illojal konkurrens. Därvid stadgas straff och skadeståndsskyldighet för den som i näringsverksamhet använder kännetecken som lätt kan förväxlas med här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer. Såsom ytterligare förutsättning för sådan påföljd upptages, att uppsåt att framkalla förväxling skall ha förelegat. Vidare stadgas straff och skadeståndsskyldighet för den som med nämnda uppsåt offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst (auktorverk) under egenartad titel eller pseudonym, varigenom lätt kan föranledas förväxling med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman.

Förslaget har vunnit anslutning i flertalet av de avgivna yttrandena, i åtskilliga fall dock blott såsom en tillfällig lösning i avvaktan på ett mera fullständigt skydd. I vissa yttranden ha betänkligheter uttalats mot en lagstiftning av den begränsade innebörd som avses i promemorian. Även de som haft sådana betänkligheter ha emellertid i allmänhet icke ansett sig böra avstyrka förslaget.

Det är tydligt, att större enhetlighet och följdriktighet skulle vinnas, därest frågan om skydd för kännetecken mot förväxling kunnat lösas i samband med en allmän översyn av firma- och varumärkeslagstiftningen jämte lagstiftningen mot illojal konkurrens, därvid även införandet av en generalklausul kunnat övervägas. I nuvarande läge synes dock önskemålet om utvidgat skydd för kännetecken, vilket starkt framhävts i yttrandena, böra tillmötesgå genom en partiell ändring i lagstiftningen mot illojal konkurrens. Det remitterade utkastet kan visserligen väcka betänkligheter med hänsyn till att hittillsvarande lagstiftning om firma och varumärken huvudsakligen bygger på registrering, medan utkastet baserar skyddet på inarbetande. Emellertid har registreringsprincipen i 1884 års varumärkeslag redan jämkats genom att år 1934 i lagen intogos bestämmelser till skydd jämväl för inarbetade varumärken, och särskilt på firmarättens område har rättspraxis i stor utsträckning funnit det faktiska begagnandet böra vara utslagsgivande. Nämnas må även, att den s. k. patentlagstiftningskommittén under sitt förberedande arbete för ny lagstiftning om varukännetecken kom till det resultatet att inarbetandet måste tillmätas stor betydelse. Det remitterade utkastet måste därför anses innebära en åtgärd i den riktning som utmärkt utvecklingen på senare tid och som får anses vägledande för framtiden.

Patent- och registreringsverket har uttalat sig för att i samband med en ändring i lagen mot illojal konkurrens borde vidtagas sådan ändring i varumärkeslagen, att denna lag komme att innehålla alla erforderliga stadganden mot illojal konkurrens, såvitt fråga vore om varumärken. En lösning efter denna linje synes dock icke kunna vinnas utan väsentliga ändringar i varumärkeslagen. Det kan även vara föremål för tvivelsmål, huruvida den angivna lösningen är lämplig ur systematisk synpunkt.

För att i visst hänseende klargöra förhållandet mellan den nu föreslagna lagstiftningen samt gällande firma- och varumärkeslagstiftning vill jag framhålla, att den företrädesrätt som enligt utkastet skall tillkomma inarbetat kännetecken uppenbarligen icke kan grundas på användning som står i strid mot lag. Om någon obehörigen intagit annans namn i varumärke, kan inarbetande av det olagliga varumärket icke grunda någon rätt mot den som kränkts genom namnets användning. Har varumärke registrerats för viss företagare, kan ej heller en senare obehörig användning därav i annans näringsverksamhet medföra, att varumärket skall anses inarbetat för den senare. Den rätt som enligt varumärkeslagen vinnes genom registrering av varumärke lider sålunda icke intrång genom obehörig användning av kännetecknet. Lagutkastet kan icke heller sägas stå i strid mot den i nämnda lag förutsatta rätten för envar att såsom varumärke begagna sitt namn eller sin firma eller namnet å honom tillhörig fast egendom. Det kan emellertid bliva erforderligt för honom att i bruket därav göra något tillägg till undvikande av förväxling med annans kännetecken. Iakttages ej detta, kan ingripande mot honom komma i fråga enligt lagutkastet.

Om man nu, såsom i promemorian föreslås, i lagen mot illojal konkurrens inför en bestämmelse om skydd för kännetecken mot förväxling, medan firma- och varumärkeslagstiftningen i detta sammanhang lämnas orörd, torde det vara välbetänkt att i enlighet med det remitterade lagutkastet begränsa det nya stadgandet till mera påtagligt illojala fall. Frågan om meddelande av förbud att använda förväxlingsbart kännetecken eller om skadeståndsskyldighet i de icke straffbelagda fallen synes fördenskull icke nu böra bliva föremål för reglering i lag.

I 9 § första stycket i lagutkastet gives möjlighet till ingripande mot den som i näringsverksamhet använder kännetecken med uppsåt att framkalla förväxling med annans tidigare inarbetade kännetecken. Stadgandet gäller alla slag av kännetecken. Namn, firma, varumärke och utstyrsel nämnas särskilt i lagtexten. Andra kännetecken som varit föremål för särskilt intresse i yttrandena äro i reklamverksamhet använda slagord och kompositioner. I vissa yttranden ha uttalats farhågor för att skyddet skulle komma att gälla sådant som icke har tillräcklig egenart. Med anledning härav vill jag framhålla, att redan i uttrycket kännetecken ligger, att det skall vara fråga om något som har särskiljande förmåga. Vidare skyddas enligt utkastet endast kännetecken som blivit inarbetade. Detta krav kommer att medföra en naturlig gallring. I fråga om sådant som icke i och

för sig är mera egenartat är det ju särskilt svårt att verkställa ett inarbetande. Men lyckas någon att såsom sitt särskilda kännetecken inarbeta vad som från början ej är särprägladt, synes det riktigt att skydd bör inträda. Skydd kan på detta sätt tillkomma en benämning eller ett märke som icke skulle kunna registreras såsom firma eller varumärke. I detta synes ej ligga något oriktigt.

Den omständigheten att det föreslagna stadgandet skall gälla kännetecken av alla slag — utan några sådana villkor beträffande objektet som gälla för registrering — medför att kravet på att kännetecknet skall vara inarbetat är av väsentlig betydelse. Det är sant, att denna begränsning av skyddet lämnar visst utrymme för illojala förfaranden. Kooperativa förbundets styrelse har med hänsyn härtill väckt förslag om att anmälan till myndighet skulle kunna giva företräde till inarbetande under viss tid. Ett sådant nytt registreringssystem synes dock icke nu kunna komma under övervägande.

Vad beträffar den närmare innebörden av kravet på inarbetande må framhållas, att det såsom förut antytts måste fordras mer än eljest för att ett kännetecken som saknar tydlig egenart skall kunna anses inarbetat. Inarbetandet förutsätter då bland annat antingen att användningen har pågått under avsevärd tid eller att den skett i förening med en intensiv reklam. Ett särprägladt kännetecken kan lättare inarbetas på kort tid. Å andra sidan kan även en lång tids användning vara otillräcklig, om begagnandet skett allenast i ringa utsträckning. Att kännetecknet skall vara inarbetat här i riket innebär icke, att inarbetande behöver ha skett över hela landet. Det avgörande är, om kännetecknets användande gjort det allmänt känt inom den krets för vilken det närmast är avsett. Har ett kännetecken inarbetats endast i viss del av landet, torde emellertid ingripande enligt den föreslagna lagen i regel icke kunna ske mot den som använder liknande kännetecken i annan del av landet. För att inarbetande skall anses ha ägt rum torde icke vara erforderligt, att kännetecknet inarbetats genom aktiva insatser från vederbörande näringsidkares sida. Även kännetecken som vunnit burskap på annat sätt få anses skyddade enligt lagutkastet.

Stockholms handelskammare har ifrågasatt att utsträcka skyddet till internationellt inarbetade kännetecken, även om dessa ej använts i vårt land. Tillräcklig anledning härtill synes dock icke föreligga.

Inarbetande av kännetecknet i fråga skall enligt utkastet ha skett för någons näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer. I anledning av att Stockholms handelskammare förklarat sig förutsätta, att skyddet även omfattar kännetecken som inarbetats för sammanslutning av näringsidkare och användes i utövning av näringsverksamhet, vill jag understryka, att den omständigheten, att ett kännetecken är gemensamt för flera näringsidkare, givetvis icke utesluter det föreslagna stadgandets tillämpning, om annan använder kännetecknet.

För straffbarhet torde i överensstämmelse med det remitterade utkastet böra fordras, att gärningen skett med uppsåt att framkalla förväxling. Med

numera antagen terminologi innebär denna formulering, att ej blott s. k. direkt och indirekt uppsåt utan även eventuellt uppsåt inbegripes. Det synes, med den utformning utkastet i övrigt erhållit, vara nödvändigt att vidhålla kravet på uppsåt.

Straffet har i utkastet bestämts till dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, fängelse i högst sex månader. Maximum torde emellertid i överensstämmelse med vad som stadgas för illojal reklam i 1 § av lagen böra bestämmas till fängelse i högst ett år.

Beträffande anhängiggörande av talan som avses i utkastet har av Skånes handelskammare föreslagits, att för talan mot den som kan åberopa firma- eller varumärkesregistrering skulle stadgas särskild preklusionstid, räknad från tidpunkten för registreringen. Handelskammaren har därvid ifrågasatt, huruvida icke en motsvarande preklusionstid borde införas även i varumärkeslagen. Sistnämnda fråga var föremål för övervägande under förarbetena till det år 1934 införda skyddet för inarbetade varumärken. Artikel 6 bis i Pariskonventionen innehåller den bestämmelsen att preklusionstid för anhängiggörande av talan, som avser upphävande av varumärkesregistrering på grund av kollision med inarbetat varumärke, ej må understiga tre år från registreringen och icke får stadgas för sådana fall då registreringen erhållits i ond tro. I det betänkande som låg till grund för de år 1934 genomförda ändringarna i varumärkeslagen avstyrktes införande av en dylik preklusionstid i den svenska varumärkeslagstiftningen.¹ Därvid åberopades, att en registreringssökande blott mera sällan kunde antagas vara i god tro i fråga om ett tidigare inarbetat varumärke. Även om så varit fallet vid tiden för ansökningen kunde det registrerade märkets innehavare merendels icke undgå att snart få kännedom om det förut inarbetade varumärket, när han själv började föra ut sitt märke i marknaden, och det syntes därför icke föreligga starkare skäl att av hänsyn till registreringshavaren införa en preklusionstid. En sådan kunde å andra sidan bliva till stor olägenhet för innehavaren av det inarbetade varumärket. Läget kunde t. ex. vara sådant, att det registrerade märket under preklusionstiden ej alls eller blott i obetydlig omfattning kommit till användning. De sålunda åberopade skälen mot en preklusionstid synas i stort sett kunna göras gällande även i nu föreliggande ärende.

Vad härefter angår frågan om skydd för auktorverks titlar och pseudonymer synas praktiska skäl tala för att ett stadgande härom i enlighet med det remitterade utkastet gives i samband med de förut behandlade bestämmelserna mot framkallande av förväxling, även om det kan göras gällande att nu nämnda fråga faller utanför den egentliga ramen för lagen mot illojal konkurrens. Huruvida ämnet i framtiden bör regleras i sistnämnda lag, torde få bedömas i samband med den pågående revisionen av auktorlagstiftningen. Även i övrigt ansluter jag mig till det förslag som i fråga om auktorverks titlar och pseudonymer upptagits i 9 § andra styc-

¹ Statens offentl. utredn. 1932: 32 sid. 39.

ket av det remitterade utkastet. Vissa formella jämkningar däri torde dock böra vidtagas. Någon sådan särskild registrering av vissa skrifter som av två sammanslutningar förordats torde icke böra komma i fråga.

Det kan, såsom länsstyrelsen i Hallands län påpekat, ifrågasättas att i anslutning till 12 § tredje stycket varumärkeslagen upptaga en bestämmelse om befogenhet för domstol att föreskriva utplånande av obehörigen använda kännetecken eller förstöring av föremål å vilka kännetecknet förekommer. En bestämmelse av denna natur kan dock väcka betänkligheter med hänsyn till de många olika slag av kännetecken och föremål som avses i den nya 9 §. Något stadgande av nämnda innebörd finnes ej beträffande sådan illojal reklam som avses i 1 § lagen mot illojal konkurrens, trots att frågan var föremål för övervägande under förarbetena till denna lag, eller i lagen den 9 oktober 1914 angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor. Det kan också förtjäna påpekas, att inga stadganden av detta slag ingingo i patentlagstiftningskommitténs utkast till ny varumärkeslagstiftning. Med hänsyn härtill har jag ansett övervägande skäl tala för att icke upptaga någon föreskrift om utplånande och förstöring.

Beträffande bestämmelserna om åtalsrätt i 11 § har kooperativa förbundets styrelse ifrågasatt, att brott mot 9 § borde vara målsägandebrott. Det synes dock icke föreligga skäl att frånträda den i promemorian intagna ståndpunkten, enligt vilken dessa brott i likhet med varumärkesintrång enligt varumärkeslagen skola vara angivelsebrott.

För ansvars- och skadeståndstalan på grund av brott mot 9 § kommer att gälla en tvåårig preskriptionstid enligt 5 kap. 14 § strafflagen och 13 § lagen mot illojal konkurrens, därvid tiden räknas, i fråga om ansvar från det gärningen begicks och beträffande skadestånd från det skadan timade. I ett par yttranden har påpekats, att talan i enlighet härmed skulle kunna väckas efter det kännetecken under många år använts vid sidan av varandra, och det har därför föreslagits ett stadgande, att talan måste väckas inom viss tid från det käranden fått vetskap om användningen av förväxlingsbart kännetecken. Med anledning härav må framhållas, att påföljd enligt 9 § inträder allenast när uppsåt att framkalla förväxling föreligger. En mera långvarig användning av förväxlingsbart kännetecken, som icke föranlett något ingripande, torde vidare utan särskilt stadgande i regel få anses medföra en inskränkning i den rätt som eljest enligt 9 § skolat tillkomma innehavaren av det tidigare använda kännetecknet.

I övrigt har jag icke något att erinra mot vad i promemorian föreslagits. Rubriken före den nya 9 § torde lämpligen böra lyda: 'Illojal användning av kännetecken'. I detta sammanhang torde med anledning av vissa på senare tid genomförda ändringar i den allmänna strafflagstiftningen böra vidtagas några redaktionella ändringar i 1—3, 6 och 14 §§ i lagen.

I enlighet med det anförda har upprättats förslag till *lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens*. Lagändringen torde böra träda i kraft den 1 juni 1942.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

T. Eliäson.

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 maj 1942.

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 29 april 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 24 april 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen Å. von Zweigbergk.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 4 maj 1942 avgivna utlåtande över det den 24 april 1942 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens*, därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.

JUSTITIEDEPARTEMENTETS PROMEMORIOR 1942: 1

P. M.**angående ökat rättsskydd för beteckningar på affärsföretag, varor, litterära verk m. m.**

Svensk rätt ger blott ett ofullständigt skydd för sådana kännetecken, som i det ekonomiska livet användas för att skilja en verksamhet eller ett föremål från andra. Dylika kännetecken kunna exempelvis vara benämningen på ett affärsföretag, en teater eller en vara och titeln på en tidning, ett drama eller ett musikaliskt verk. Det kan också vara fråga om en varas utstyrsel eller annat, som genom reklamverksamhet kommit att bli kännetecken för ett företag eller en vara. Sedan länge ha i vårt land i olika sammanhang framkommit förslag om ökat rättsskydd för individualiseringsmedel av detta slag.

Frågan om sådant skydd har nu erhållit särskild aktualitet beträffande auktorrättsliga verks titlar till följd av 1941 års ändringar i tryckfrihetsförordningen. Enligt de nya bestämmelserna komma, liksom förut, titlar på periodiska skrifter att åtnjuta ett faktiskt skydd därigenom, att en sådan skrift blott får utgivas av den, som erhållit utgivningsbevis med skriftens titel, och detta administrativa skydd har blivit i viss mån förstärkt genom den nya lagstiftningen. Men där har även stadgats, att såsom periodisk skrift endast skall räknas sådan, som är avsedd att utgivas med minst fyra nummer eller häften årligen. Vissa förut skyddade titlar falla därigenom utanför bestämmelsernas räckvidd.

En omständighet av mera allmän betydelse för den ovan angivna reformfrågan har tillkommit genom den i London år 1934 vidtagna revisionen av 1883 års internationella Pariskonvention för skydd av den industriella äganderätten. Enligt den reviderade konventionstexten skall förbud utfärdas mot handlingar, som kunna framkalla förväxling med en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel. För att den nya överenskommelsen skall kunna ratificeras från svensk sida, torde lagstiftningsåtgärder påkallas bl. a. i anledning av den nu återgivna bestämmelsen.

Bestämmelserna i Pariskonventionen.

År 1885 anslöt Sverige sig till den ursprungliga Pariskonventionen, och vårt land har därefter även biträtt olika reviderade konventionstexter, som efter hand tillkommit. För närvarande gäller för Sverige den text, som antagits vid en konferens i Haag år 1925. Vid den förut omnämnda revisionskonferensen i London år 1934 var vårt land representerat, och de svenska ombuden undertecknade den där antagna konventionstexten. De uttalade sedermera i skrivelse till ministern för utrikes ärendena den uppfattningen, att en anslutning till denna text skulle vara till gagn ur svensk synpunkt men att härför erfordrades vissa lagändringar; bl. a. borde därvid tagas i allvarligt övervägande att med den svenska lagstiftningen mot illojal konkurrens införliva en mer generell bestämmelse mot framkallande av förväxling med annans näringsverksamhet. — Av de länder, som anslutit sig till Londontexten, må här nämnas Danmark, Norge, Amerikas förenta stater, Belgien, Frankrike, Japan, Schweiz, Storbritannien och Tyska riket.

De bestämmelser i konventionen, som i detta sammanhang äro av intresse, återfinnas i artikel 10 bis. I sin nya avfattning är denna artikel av följande lydelse:

»1. Unionsländerna äro pliktiga att tillförsäkra dem, som tillhöra något unionsland, ett verksamt skydd mot illojal konkurrens.

2. Varje konkurrenshandling, som strider mot god affärssed, utgör en handling av illojal konkurrens.

3. Särskilt skola förbjudas:

1) alla handlingar av beskaffenhet att, genom vilket medel det vara må, framkalla förväxling med en konkurrens *företag*, varor *eller verksamhet inom industri eller handel*;

2) oriktiga påståenden i utövning av affärsverksamhet, ägnade att misskreditera en konkurrens *företag*, varor *eller verksamhet inom industri eller handel*.»

De kursiverade orden innefatta de sakliga ändringarna i förhållande till den för Sverige nu gällande Haagtexten av år 1925. Såsom framgår av de inledningsvis anförda synpunkterna, är det bestämmelsen under 3. 1), som är av särskilt intresse i här föreliggande sammanhang.

Innan sistnämnda bestämmelse upptages till närmare behandling, synes det lämpligt att här beröra frågan om artikelns innehåll i övrigt, särskilt det allmänna stadgandet om konkurrenshandlingar, som strida mot god affärssed. Ett generellt förbud mot dylika handlingar torde numera upprätthållas i nästan alla främmande länder av industriell betydelse, antingen genom särskilt lagbud, som brukar kallas generalklausul, eller genom en på allmänna rättsregler uppbyggd praxis. Särskilt må nämnas, att en generalklausul införlivats med lagstiftningen i alla våra nordiska grannländer, i Norge 1922, i Finland 1930 och i Danmark 1937.

Den svenska rätten innehåller icke någon generalklausul eller därmed likställd regel. Lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens innehåller endast stadganden mot fyra speciella former av sådan konkurrens, nämligen illojal reklam, det s. k. presentsystemet, obehörigt användande eller yppande av yrkeshemligheter m. m. samt bestickning. Övriga lagar på det industriella rättsskyddets område — lagarna angående patent, mönsterskydd, firma- och varumärkesskydd samt skydd mot oriktiga ursprungsbezeichnungar — kunna i viss mån sägas vara riktade mot illojal konkurrens i vidsträckt mening. Även andra bestämmelser kunna stundom tjäna till värn mot vissa former av illojal konkurrens, såsom strafflagens stadganden mot bedrägeri.

Frågan om införande av en generalklausul i vårt rättssystem har övervägts vid olika tillfällen. I patentlagstiftningskommitténs år 1915 avgivna betänkande med förslag till lag mot illojal konkurrens m. m. framträdde en avsevärd minoritet inom kommittén såsom anhängare till en generalklausul (s. 481 ff.). Majoriteten ställde sig emellertid avvisande under uttalande bl. a. (s. 80), att man borde ingripa endast mot vissa närmare angivna slag av illojal konkurrens, åtminstone innan man sett, huru en mera begränsad lagstiftning komme att verka i praktiken och uppfattas av affärsvärlden och våra på detta område icke tränade domstolar. Under förarbetena till 1931 års lag mot illojal konkurrens anslöt sig föredragande departementschefen till detta uttalande men förklarade sig samtidigt medgiva, att en generalklausul kunde vara att förorda ur rent teoretisk synpunkt och att en sådan klausul även praktiskt sett kunde verka gagneligt, särskilt till förhindrande av specialbestämmelsernas kringgående och uppkomsten av nya illojala konkurrensmetoder (prop. 1931 nr 175 s. 10).

I ett år 1932 av generaldirektören H. Hjertén såsom sakkunnig inom handelsdepartementet avgivet betänkande (S. O. U. 1932: 32) behandlades frågan om vilka lagstiftningsåtgärder, som erfordrades för att Sverige skulle kunna biträda den i Haag år 1925 antagna reviderade konventionstexten. Därvid upptogs spørsmålet, huruvida det i denna text tillkomna andra stycket i artikel 10 bis kunde medföra förpliktelse att införa en generalklausul. I betänkandet framhölls (s. 56), att detta stadgande, enligt vad förhandlingarna å Haagkonferensen gäve vid handen, vore att fatta endast såsom en definition av begreppet illojal konkurrens; det förbunde icke unionsländerna till några bestämda åtgärder. Visserligen måste artikelns båda första stycken i förening anses innebära en principiell skyldighet för unionsländerna att på lämpligt sätt giva skydd mot konkurrenshandlingar i strid mot god affärsed. Men varje stat hade — fränsett de i tredje stycket särskilt reglerade båda fallen — att själv avgöra, vilka handlingar som skulle anses höra till denna kategori och hur skyddet borde ordnas.

De nu återgivna uttalandena kunna även tillämpas på konventionstexten av år 1934; andra stycket i artikel 10 bis har nämligen ej undergått någon ändring. I enlighet härmed synes det ej vara nödvändigt att införa en generalklausul för att Sverige skall kunna ansluta sig till den nya konventions-

texten, även om det måste framhållas, att det icke är lätt att utan en sådan klausul bereda ett fullt verksamt skydd mot den illojala konkurrensen. Frågan om generalklausulen torde sålunda i detta sammanhang kunna lämnas åsido. Goda skäl synas dock tala för att denna fråga inom en nära framtid upptages till förnyat övervägande, sedan de nuvarande lagbestämmelserna mot illojal konkurrens tillämpats under mer än ett decennium. Därvid kan den erfarenhet tillgodogöras, som vunnits inom de av ledande näringsorganisationer tillsatta opinionsnämnderna, vilka ha till uppgift att yttra sig om konkurrenshandlingars överensstämmelse med god affärssed.

Enligt punkt 2) i tredje stycket av artikel 10 bis skall förbud stadgas mot sådana oriktiga påståenden i utövning av affärsverksamhet, som äro ägnade att misskreditera en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel. I svensk lagstiftning finns icke något generellt förbud mot denna form av illojal konkurrens. Stundom kan dock sådan gärning falla under strafflagen 16 kap. 8 §, där straff stadgas bl. a. för den, som av arghet mot annan utsätter eller fortsprider rykte om gärning eller last, som ej är straffbar efter lag men eljest menlig för hans yrke, näring eller fortkomst. Mot påståenden, som framföras i tryckt skrift, kan dessutom ingripande ske enligt tryckfrihetsförordningen § 3 mom. 12, som straffbelägger lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvilande och förledande.

I patentlagstiftningskommitténs år 1915 avgivna förslag till lag mot illojal konkurrens upptogs en straffbestämmelse mot nu ifrågavarande form av illojal konkurrens (15 §). En sådan bestämmelse ansågs dock icke böra intagas i 1931 års lag, vilket föredragande departementschefen särskilt motiverade därmed, att detta kunde kräva ändring av tryckfrihetsförordningen och att det funnes ett nära samband mellan förevarande lagstiftningsfråga och den tillämnade revisionen av allmänna strafflagen (prop. 1931 nr 175 s. 11).

Hjertén uttalade i ovannämnda betänkande av år 1932 (s. 58), att motsvarande bestämmelse i 1925 års konventionstext — som dock blott avsåg nedsättande påståenden om en konkurrents varor — icke med nödvändighet syntes kräva en mer omfattande lagstiftning än den redan gällande. I 1934 års konventionstext har bestämmelsen visserligen fått en mera vidsträckt räckvidd, men i den mån skydd enligt nu gällande lagstiftning föreligger mot nedsättande påståenden, gäller detta ej blott då påståendena hänföra sig till varor utan då de röra näringsverksamhet överhuvud taget. Med hänsyn jämväl till den omständigheten, att införandet av en generell bestämmelse i direkt anslutning till konventionstexten kan medföra behov av ändring i tryckfrihetsförordningen och strafflagen, synes frågan icke böra upptagas i nu föreliggande sammanhang.

Slutligen kan här framhållas, att i straffrättskommitténs år 1940 avgivna betänkande med förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott (S. O. U. 1940: 20) har berörts frågan, huruvida det brott, som nu straffas enligt den ovan angivna bestämmelsen i 16 kap. 8 § strafflagen, bör regleras ur syn-

punkten av förmögenhetsbrott. Kommittén uttalar (s. 29) att detta ej synes lämpligen kunna ske förrän vid en allmän reformering av bestämmelserna om illojal konkurrens. Kommittén förordar, att vid en sådan allmän reformering överväges, om icke de i lagstiftningen om illojal konkurrens upptagna brotten kunna inordnas bland förmögenhetsbrotten. Vid den partiella ändring av bestämmelserna mot illojal konkurrens, varom här är fråga, synes det emellertid icke lämpligt att närmare ingå på detta spörsmål.

Gällande svensk rätt.

Såsom tidigare omnämnts, stadgar artikel 10 bis i Pariskonventionen (1934 års text), att alla handlingar av beskaffenhet att framkalla förväxling med en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel skola förbjudas. I svensk rätt finns icke något sådant generellt förbud. Sålunda innehåller 1931 års lag mot illojal konkurrens icke något stadgande, som direkt avser handlingar av detta slag. I vissa fall kunna dock dylika handlingar bestraffas enligt lagens 1 §, såsom innebärande illojal reklam. Stundom kan även bedrägeri enligt allmänna strafflagen föreligga.

Mera direkt tillämpliga på här avsedda förfaranden äro stadgandena om firma och varumärke, men de täcka blott speciella sidor av konventionsregeln.

Lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken erbjuder det starkaste rättsskyddet. I 1 § av denna lag stadgas, att näringsidkare må — jämte det han äger rätt att såsom varumärke begagna sitt namn eller sin firma eller namnet å honom tillhörig fast egendom — genom registrering förvärva uteslutande rätt att begagna särskilt varumärke för att i den allmänna handeln skilja sina varor från andras. Sådan registrering medgives enligt 4 § icke för varumärke, vari obehörigen intagits annans namn, firma eller fastighetsnamn, och ej heller för varumärke, som överensstämmer eller lätt kan förväxlas med ett för samma eller liknande varuslag tidigare till registrering anmält eller inarbetat varumärke. Den som förmenar, att registrering av varumärke skett honom till förfång, äger enligt 10 § vid domstol påkalla registreringens upphävande. Om någon såsom varumärke obehörigen använder annans namn, firma eller fastighetsnamn eller varumärke, som han vet vara för annans räkning registrerat, eller vad därmed lätt kan förväxlas, kan han enligt 12 och 13 §§ i regel dömas till straff och skadestånd. Stadgandet gäller efter en 1930 vidtagen lagändring så gott som allt slags användande såsom varumärke, medan det tidigare endast avsåg sådana fall, då varumärket åsatts själva varan eller dess emballage. Användande av annans oregistrerade varumärke medför däremot ej enligt varumärkeslagen någon påföljd. Dock har, såsom redan nämnts, inarbetandet av ett varumärke tillagts den verkan, att det icke för någon annan får registreras för samma eller liknande varuslag; bestämmelse härom infördes år 1934 i 4 §. Varumärkeslagen avser endast varumärken i egentlig mening,

d. v. s. varukännetecken, som äro ägnade att anbringas på varan eller dess emballage. Annan varuutstyrrel, såsom varans eller emballagets form, färg, dekoration eller inpackningssätt, skyddas icke i och för sig genom bestämmelserna i varumärkeslagen eller genom andra lagstadganden. Huruvida numera något skydd dock skulle kunna tillkomma oregistrerade varumärken och varuutstyrslar, en fråga som icke torde ha undergått bedömning i rättspraxis, är ovisst.

Vad firmarätten beträffar, finnas olika lagbestämmelser om den formella firmaregistreringen. Denna är uppdelad på olika register. De viktigaste äro det centralt förda aktiebolagsregistret, vari enligt lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag registreras aktiebolags firmor, de lokalt förda handelsregistren, vari enligt lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura registreras enskilda näringsidkares, handelsbolags, kommanditbolags och enkla bolags firmor, samt de lokalt förda föreningsregistren, vari enligt lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar registreras ekonomiska föreningars firmor. För registrering fordras, att firman tydligt skiljer sig från bestående firmor, som tidigare intagits i samma centrala eller lokala register eller, såvitt fråga är om handelsregister, samma kommunala avdelning av registret (18 § aktiebolagslagen, 10 § i 1887 års firmalag och 8 § lagen om ekonomiska föreningar). Om registrerad firma företer likhet med en i aktiebolagsregistret, handelsregister eller föreningsregister tidigare införd firma och dennas innehavare därigenom lider förfång, kan domstol på talan av honom förbjuda användandet av förstnämnda firma och utdöma skadestånd (128 § aktiebolagslagen, 6 § firmalagen och 80 § lagen om ekonomiska föreningar). Enligt praxis kan domstol meddela förbud att använda registrerad firma även i andra fall, såsom vid kollision med utländsk firma (se t. ex. H. 1925 s. 338), förkortning av registrerad firma (se särskilt Kungl. Maj:ts dom den 19 december 1941, vari bokstavsförbindelsen »K.F.» skyddats såsom utgörande inarbetad förkortning av firman »Kooperativa förbundet, förening u. p. a.») eller tidigare registrerat varumärke (H. 1931 s. 558). Även den som utan registrering använder en benämning å sin rörelse, som lätt kan förväxlas med annans registrerade firma, har ansetts kunna av domstol förbjudas att använda sådan benämning och ådömas skadestånd (H. 1933 s. 558). Förefintligheten av en materiell firmarätt har därigenom erkänts. Hur långt firmas skydd mot förväxlingar i olika hänseenden sträcker sig, framgår emellertid icke fullt klart av föreliggande rättsfall. Vidare må framhållas, att obehörig firmaanvändning icke i och för sig medför straffansvar; vid användande såsom varukännetecken kan dock varumärkeslagens ovan berörda straffbestämmelse bli tillämplig.

Några särskilda bestämmelser mot obehörigt användande av annans namn såsom individualiseringsmedel i näringslivet finnas i stort sett icke i den svenska lagstiftningen. Erinras må dock om det namnskydd, som enligt vad ovan nämnts gäller enligt varumärkeslagen. På detta område finnes ej heller någon mer utbildad rättspraxis. I detta sammanhang må framhållas, att meningarna i praxis visat sig vara delade om existensen av ideell förenings namnrätt (H. 1938 s. 232).

En specialregel av intresse för nu föreliggande spörsmål ingår i § 1 mom. 15 tryckfrihetsförordningen. Där straffbelägges nämligen bl. a. att å skrift såsom författare utsätta namnet å eller allmänt känd pseudonym för annan person än den verkliga författaren.

Såsom inledningsvis omnämnts, ger tryckfrihetsförordningen vidare ett visst skydd åt titlar på periodiska skrifter (tidningar och tidskrifter). Sådan skrift må enligt § 1 mom. 8 icke utgivas, innan chefen för justitiedepartementet meddelat bevis för utgivaren att hinder enligt tryckfrihetsförordningen icke möter för honom att utgiva skriften. I dylikt utgivningsbevis angives skriftens titel. Mom. 10 i nyssnämnda paragraf stadgar, att departementschefen må vägra utfärda utgivningsbevis, om titeln företer sådan likhet med titeln på skrift, för vilken utgivningsbevis tidigare utfärdats, att förväxling lätt kan ske. Ett utgivningsbevis kan enligt samma moment förklaras ogiltigt av departementschefen, om det inom viss tid visas, att beviset icke bort utfärdas på grund av nämnda stadgande om förväxling, eller om skriftens titel typografiskt sett företer sådan likhet med titel på tidigare utgiven skrift, för vilken utgivningsbevis utfärdats, att förväxling lätt kan ske. Utgives periodisk skrift utan att utgivningsbevis finnes, blir skriftens ägare förfallen till straffansvar enligt mom. 11. Om utgivaren avlider eller avgår från befattningen, skall ägaren enligt mom. 8 föranstalta om att ny utgivare utses och att denne ingiver ansökan om utgivningsbevis. Underlåtenhet härutinnan är även straffbar enligt mom. 11. Såsom tidigare berörts, skall enligt mom. 2 med periodisk skrift i tryckfrihetsförordningen förstås sådan tidning eller tidskrift, som är avsedd att under bestämd titel utgivas med minst fyra å särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen. Utanför de här angivna stadgandena falla alltså t. ex. tidskrifter, som utkomma två eller tre gånger om året, samt årsböcker, jultidningar och årliga kalendrar. För sådana publikationer utfärdades däremot bevis enligt de tidigare bestämmelserna. Jämlikt ett övergångsstadgande till ändringarna i tryckfrihetsförordningen kvarstår emellertid det skydd, som äldre bevis medfört, till den 1 juni 1942. Utgivningsbevisen, vilka icke utfärdas för tidningarnas och tidskrifternas ägare utan för deras utgivare, medföra ej något privaträttsligt titelskydd. Den rätt, som ett dylikt bevis medför, kan sålunda icke överlåtas eller pantsättas och går ej i arv efter innehavarens död. (Jfr H. 1903 s. 216 och 1921 s. 113.) Tryckfrihetsförordningen innehåller icke något stadgande om skadestånd för obehörigt användande av en titel, som skyddas av utgivningsbevis. Praxis synes dock erkänna en viss skadeståndsmöjlighet på grundval av allmänna rättsprinciper utan något direkt samband med utgivningsbevisen. (Se H. 1921 s. 113 och 1937 s. 453.) Ett ytterligare skydd av offentligrättslig natur följer av förordningen den 22 april 1932 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter. Där föreskrives nämligen, att sådan skrift icke må införas i tidningsregistret för postbefordran, om dess benämning lätt kan förväxlas med titeln på annan periodisk skrift, som tidigare införts i registret.

I fråga om titlar på böcker och andra icke-periodiska skrifter samt på musikaliska verk, filmer, konstverk och övriga auktorverk finnas inga som helst bestämmelser. Ej heller föreligger något avgörande i rättspraxis om skydd för sådana titlar. Det har emellertid framhållits i rättslitteraturen, att titlar i undantagsfall skulle kunna åtnjuta auktorrättsligt skydd. Särskilt skulle detta vara fallet, då sammanhanget mellan ett verk och dess titel vore så intimt, att titeln bleve föremål för auktorrättsligt skydd på samma sätt som verket i övrigt.¹

Tidigare lagförslag och framställningar.

Åtskilliga gånger hava förslag väckts om en ökning av rättsskyddet för här ifrågavarande individualiseringsmedel. Förslagen hava emellertid icke brukat omfatta samtliga de skyddsobjekt, som behandlats i det föregående, utan hava i allmänhet avsett antingen beteckningar på affärsföretag, varor o. dyl. eller också titlar på auktorrättsliga verk. De förslag, som enbart tagit sikte på sistnämnda, mera speciella objekt, skola här först refereras.

Det förslag till tryckfrihetsordning, som framlades av särskilda kommitterade år 1912, innehöll i fråga om rätt till tidnings eller tidskrifts titel endast den bestämmelsen, att därom skulle gälla vad i allmän lag vore stadgat. Något förslag till sådan lagstiftning framlades emellertid icke. I motiven till nyssnämnda bestämmelse anförde de kommitterade (s. 157), att en rätt till tidnings eller tidskrifts titel av förmögenhetsrättslig natur hos oss icke vore i skriven lag erkänd, men att det måste anses vara högst angeläget, att en sådan genom lagstiftning utbildades och erhöle ett för sig lämpligt rättsskydd. I frågans dittillsvarande läge hade mycken oklarhet rått rörande förhållandet mellan den genom meddelat hinderslöshetsbevis viss person tillerkända befogenheten att utgiva viss periodisk skrift, å ena sidan, samt den privata rätten till samma skrifts titel, å andra sidan. Tydligt vore emellertid, att meddelandet av dylikt bevis icke innefattade och icke heller vore ägnat att innefatta något som helst avgörande av civilrättslig natur. Faktiskt hade visserligen beviset fungerat såsom ett likvisst högst ofullkomligt skydd för rätten till tidningstiteln.

Under år 1918 utarbetades inom justitiedepartementet ett förslag till lag om skydd för tidnings och tidskrifts titel. Däri stadgades, att om sådan titel vore helt och hållet lik titel, som tidigare tagits i bruk och allt fortfarande användes för annan här i riket utkommande tidning eller tidskrift, eller om titlarna, oaktat någon skiljaktighet, dock företedde sådan likhet, att de lätt kunde förväxlas, så skulle på därom vid domstol förd talan förbud kunna meddelas mot vidare användande av förstnämnda titel. Därjämte innehöll förslaget bestämmelser om straff och skadeståndsskyldighet. Förslaget lades emellertid icke till grund för någon lagstiftningsåtgärd.

¹ Se *Gösta Eberstein*: »Om skydd för individualiteten», s. 43. Såsom exempel på dylika, auktorrättsligt skyddade titlar anföras där »Melodien som kom bort» och »Det borde varit stjärnor».

Frågan upptogs sedermera av patentlagstiftningskommittén, som år 1922 avgav ett förslag till lag om rätt till tidnings eller tidskrifts titel (S. O. U. 1922: 9). Detta förslag innehöll i huvudsak följande bestämmelser. Om någon för tidning eller tidskrift, som för hans räkning utgäves här i riket, brukade titel, vilken företedde sådan likhet med titel, som tidigare tagits i bruk och allt fortfarande användes eller vore avsedd att användas för annan här i riket utkommande tidning eller tidskrift, att förväxling lätt kunde uppkomma, skulle domstol kunna förbjuda honom att fortsätta eller upprepa ifrågavarande förfarande. Den som i avsikt att vilseleda gjorde sig skyldig till sådan gärning, ävensom den som överträdde meddelat förbud, skulle drabbas av bötesansvar och skadestånd. Ett fortsatt användande av en titel, varunder samma tidning eller tidskrift utgivits under minst två år, finge beivras enligt lagens bestämmelser endast såvida titeln användes i avsikt att vilseleda eller om det förelåge en överträdelse av meddelat förbud. Icke heller detta förslag föranledde någon lagstiftning.

Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk innehåller icke några bestämmelser om titelskydd. Däremot upptogs sådana bestämmelser i ett program, som publicerades år 1934 av belgiska regeringen och Bernunionens internationella byrå såsom förberedelse för en tillämnad konferens i Bruxelles för konventionens revidering. I detta program föreslogs nämligen, att i konventionen skulle införas en ny artikel, betecknad 15 bis, av följande innehåll. Ett litterärt eller konstnärligt verks titel, som hade egenartad beskaffenhet, skulle icke få användas som beteckning för ett annat verk, om därav kunde uppstå förväxling mellan verken. I motiven till detta förslag anfördes (s. 57 f.), att skyddet borde anordnas enligt de principer, som lagts till grund för lagstiftningen mot illojal konkurrens, även om det stode auktorrätten så nära, att det internationellt kunde grundas på Bernkonventionen.

Med anledning bland annat av detta konferensprogram berördes frågan om titelskydd i en av hovrättsrådet Hj. Himmelstrand såsom sakkunnig inom justitiedepartementet år 1937 avgiven promemoria angående grunderna för en reform av lagstiftningen om rätt till litterära och musikaliska verk (S. O. U. 1937: 18). Himmelstrand anförde däri (s. 56), att det måste anses otillfredsställande, att bestämmelser om titelskydd saknades i vår rätt. Till en blivande utredning hänvisade han emellertid frågan, huruvida de för avhjälpan av denna brist erforderliga föreskrifterna borde få sin plats i en särskild lag, såsom patentlagstiftningskommittén i 1922 års betänkande föreslagit beträffande titlar på periodiska skrifter, eller om de skulle bilda en ny avdelning i 1931 års lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens eller ock införas i de auktorrättsliga författningarna.

De tidigare omförmälda ändringarna i tryckfrihetsförordningen, vilka genomfördes år 1941, överensstämde i huvudsak med vad som föreslagits i ett år 1939 av särskilda sakkunniga avgivet betänkande angående revision av tryckfrihetsförordningens ansvarighetsregler (S. O. U. 1939: 32). I betänkandet erinrades (s. 34), att frågan om titelskydd i allmänhet för skrifter

vore föremål för behandling av en särskild kommitté för auktorrättens revision. Det titelskydd, som registreringen av periodiska skrifter i justitiedepartementet innebure, borde emellertid bibehållas. Även om ett auktorrättsligt skydd infördes för tryckta skrifers titlar, torde det offentlighetsrättsliga skydd, som bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen medförde, vara av betydelse.

I yttranden över 1939 års betänkande framhöllo styrelsen för Sveriges advokatsamfund och svenska boktryckareföreningen, att titelskyddet borde regleras genom särskild lagstiftning. I anledning härav anförde departementschefen vid framläggandet av förslaget om här ifrågavarande ändringar i tryckfrihetsförordningen (prop. nr 270 till 1940 års lagtima riksdag s. 25), att det uppenbarligen kunde vara föremål för delade meningar, om titelskyddet för periodisk skrift borde regleras i tryckfrihetsförordningen. Departementschefen hade emellertid ej funnit skäl att föreslå dessa bestämmelsers borttagande ur grundlagen. Den pågående utredningen om revision av auktorrätten torde böra avvaktas.

Slutligen kan i detta sammanhang nämnas, att enskilda personer och samslutningar även i övrigt vid flera tillfällen gjort framställningar om skydd för titlar på auktorrättsliga verk. Sålunda har Sveriges författareförening i en till Konungen ställd skrivelse den 25 juni 1936 anført följande. En författare kunde åsamkas skada både i ekonomiskt och moraliskt avseende genom att titeln å hans verk kunde »stjälas» eller förändras. Exempel på dylika fall hade icke saknats. Det förekomme ej sällan, att ett dramatiskt verk uppfördes i landsorten under annan titel än den, som författaren givit verket och under vilken det ursprungligen uppförts. Detta skedde ofta för att försvåra upptäckten av ett olovligt uppförande, men stundom helt godtyckligt. Det hade ock vid ett flertal tillfällen inträffat, att man åt ett filmskådespel givit namnet på något känt litterärt verk, med vilket filmverket icke haft något att skaffa. På grund av dessa missbruk vore det nödvändigt att skydda författarens rätt till ett verks titel. — Även representanter för förlagsverksamheten och tonkonsten hava hemställt om lagstiftning i detta syfte.

Frågan om ökat rättsskydd för kännetecken som användas inom näringslivet — beteckningar på affärsföretag, varor m. m. — var föremål för överväganden i vårt land redan innan den ovan återgivna bestämmelsen mot framkallande av förväxling infördes i Pariskonventionen genom konventions-texten av år 1925 och därefter utvidgades genom 1934 års text.

Sålunda behandlades denna fråga i patentlagstiftningskommitténs ovan berörda, år 1915 avgivna betänkande med förslag till lag mot illojal konkurrens m. m. Där påpekades (s. 81), att det mötte svårigheter att avgöra, i vilka speciella fall lagstiftningen borde ingripa, då något generellt stadgande mot illojal konkurrens icke upptoges i lagen. Bland hithörande företeelser, som kommittén lämnat utanför sitt förslag, nämndes (s. 368) i främsta rummet framkallande av förväxling med annans näringsverksamhet. I betänkandet uttalades härom bland annat (s. 369 f.):

»Den svenske lagstiftarens ingripande på förevarande område har påkallats såväl i vissa av de till kommittén remitterade eller direkt inkomna framställningar om lagstiftningsåtgärder mot den illojala konkurrensen som också i åtskilliga bland svaren å kommitténs frågecirkulär.

Särskilt i följande avseenden har ett sådant ingripande ifrågasatts eller förekomma lagbestämmelser utomlands, nämligen mot:

1) användande av namn, firma eller varumärke, som man äger begagna, på ett sätt, vilket lätt kan framkalla förväxling med namn, firma eller varumärke, varav annan rättmätigt begagnar sig (någon framhåller speciellt ett visst ord, som ingår i hans firma och gör denna förväxlingsbar med den andra, eller begagnar han sig av en eller annan förkortning, som medför enahanda resultat, o. s. v.);

2) användande av samma icke registrerbara eller åtminstone faktiskt ej registrerade egenartade benämning, fantasinamn, för sin näringsverksamhet, som en annan rättmätigt använder, eller benämning, som lätt kan därmed förväxlas (dylika fantasinamn förekomma talrikt inom olika näringsgrenar, t. ex. för hoteller och nöjesetablissemang men jämväl för rena handelsföretag);

3) användande av samma eller liknande egenartade titel å tidning, tidskrift eller annat tryckalster, som annan rättmätigt begagnar;

4) användande av samma eller liknande icke såsom varumärke eller mönster registrerade säregna varubeteckning eller varuutstyrsel (egenartad ornering, form, färg eller färgsammansättning å varor eller deras emballage etc.), som annan rättmätigt nyttjar; och

5) användande av samma eller liknande säregna utstyrsel på priskuranter, kataloger, affärsvagnar, skyltar o. s. v., som rättmätigt begagnas av annan såsom utmärkande för hans affär.»

Kommittén ansåg sig emellertid icke i då föreliggande sammanhang lämpligen kunna bedöma, i vad mån bestämmelser borde meddelas i dessa fall. Vissa av frågorna stode i intimt samband med revisionen av varumärkeslagen. Sålunda mötte det stor svårighet att, innan genom varumärkeslagen närmare faststälts, i vilken omfattning skydd för varumärken kunde vinnas genom registrering, avgöra, om skydd därutöver erfordrades för icke registrerade varubeteckningar och varuutstyrslar. Vid sådant förhållande hade det synts kommittén riktigast att uppskjuta även övriga spörsmål i ämnet. Huruvida de stadganden, som kunde komma att föreslås, borde i större eller mindre utsträckning få sin plats i lagen mot illojal konkurrens eller samtliga upptagas i andra författningar, speciellt då varumärkeslagen, bleve att därvid taga i övervägande. Kommittén uttalade vidare, att det i samband härmed icke torde kunna undvikas att i viss mån ingå även på revision av gällande bestämmelser angående registrering av firma.

Under sitt fortsatta arbete kom kommittén att i olika sammanhang närmare beröra här ifrågavarande lagstiftningsspörsmål. Kommittén hade nämligen före sin upplösning med utgången av år 1922 utarbetat två lagförslag, som här äro av betydelse, nämligen ett förslag till bestämmelser, av-

sedda att intagas i lagen mot illojal konkurrens, rörande obehörigt användande av affärsbenämningar och ett utkast till lag om varumärken och andra varukännetecken. Intet av dessa förslag blev dock officiellt avlämnat av kommittén.

Enligt det förstnämnda förslaget skulle, om någon olovligen begagnade affärsbenämning, ägnad att lätt förväxlas med annans tidigare här i riket använda affärsbenämning, den förre kunna av domstol förbjudas att fortsätta eller upprepa ifrågavarande förfarande. Den som i avsikt att vilseleda gjorde sig skyldig till sådan gärning eller överträdde för honom meddelat förbud skulle kunna drabbas av straff och skadeståndsskyldighet. Om fara för förväxling mellan två affärsbenämningar uppstått genom att för den, som i och för sig tidigast börjat använda benämningen, senare inträffat ändring i de förhållanden, varunder han dreve näringsverksamhet, skulle domstol kunna förelägga denne att till sin affärsbenämning foga visst tillägg. Med affärsbenämning skulle enligt förslaget förstås särskild benämning eller annan därmed jämförlig beteckning till utmärkande av någons näringsverksamhet. Enligt förslaget skulle icke någon påföljd inträda för den som endast använt egen registrerad firma eller varubeteckning, vartill han ägde uteslutanderätt enligt gällande varumärkeslagstiftning. En ledamot av kommittén ville inskränka lagbestämmelserna till ett straffbud mot den som avsiktligt framkallade eller sökte framkalla förväxling mellan egen och annans näringsverksamhet.

Enligt patentlagstiftningskommitténs utkast till ny varumärkeslagstiftning skulle uteslutanderätt att för varor använda visst kännetecken kunna förvärfvas ej blott genom registrering av varumärke eller firma eller genom användande inom landet av eget personnamn eller egen här oregistrerad firma, varunder i utlandet rörelse bedreves, utan även genom inarbetande inom landet av märke eller annan utstyrsel såsom varukännetecken. Ett sådant inarbetande skulle medföra, att annan, som ej kunde åberopa bättre rätt, skulle av domstol kunna förbjudas att använda förväxlingsbar beteckning för varor av likartat slag. Om överträdelse skedde av sådant förbud, eller om handlingen skett mot bättre vetande och i avsikt att framkalla förväxling, skulle straff och skadeståndsskyldighet kunna inträda. Användande av ej inarbetat, oregistrerat märke skulle enligt utkastet i allmänhet ej medföra någon påföljd, även om det skett i ond tro. Till personnamn berättigad skulle utan hinder av annans rätt till liknande varukännetecken äga använda namnet såsom varumärke, där det ej skedde i en form, som vore särskilt ägnad att framkalla förväxling.

Vid nordiska förhandlingar 1926 och 1927 undergingo reglerna i utkastet till ny varumärkeslagstiftning granskning och omarbetning. Därvid förordades större skillnad än i utkastet mellan egentliga varumärken och varuutstyrselar. Enligt den övervägande uppfattningen bland deltagarna i förhandlingarna borde inarbetande av ett varumärke icke i och för sig medföra någon rätt att hindra andra från att använda märket, enär registreringsskyddets betydelse eljest kunde minskas i betänklig grad. Däremot

borde en i allmänna handeln inarbetad varuutstyrsel skyddas mot användande av annan; dock ansågo de flesta bland deltagarna, att detta endast borde ske vid ond tro. Man ställde den frågan öppen, om skyddet för inarbetade varuutstyrselar lämpligast borde givas i varumärkeslagen eller i lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Förut har nämnts, att den i Haag år 1925 antagna texten av Pariskonventionen i artikel 10 bis innehöll bl. a. den bestämmelsen, att förbud skulle utfärdas mot alla handlingar av beskaffenhet att, genom vilket medel det vara månede, framkalla förväxling med en konkurrents varor. Rörande denna bestämmelse framhöll generaldirektören Hjertén i sitt ovannämnda betänkande av år 1932 (s. 56 f.), att den endast avsåge handlingar, ägnade att framkalla förväxling med annans *varor*. Ett ej obetydligt skydd mot dylika handlingar funnes redan i svensk rätt. Bland de förfaranden, som icke generellt förbjudits i Sverige, torde konventionsbestämmelsen framför allt rikta sig mot användande av annans ej registrerade varumärke eller varuutstyrsel. I båda dessa fall innehölle patentlagstiftningskommitténs utkast till ny varumärkeslag ett vittgående skydd. Särskilt med hänsyn till det samband, som föreläge mellan det i konventionen avsedda förbudet och en allmän revision av varumärkesrätten skulle det enligt Hjerténs mening kunna försvaras att icke omedelbart vidtaga några lagstiftningsåtgärder i anledning av konventionsbestämmelsen.

Såsom tidigare omnämnts, undergick Pariskonventionen därefter en ny revision år 1934, varvid förbudet mot handlingar, som kunna framkalla förväxling, utsträcktes så att det kom att avse förväxling icke blott med en konkurrents varor utan även med hans företag eller hans verksamhet överhuvud taget inom industri eller handel.

Med anledning av denna senaste revision av Pariskonventionen utarbetades år 1935 en underhandspromemoria, vari framhölls, att läget blivit ett annat än förut genom den nya konventionsbestämmelsen, som avsåge näringsverksamhet överhuvud. En generell lagregel vore av nöden, om denna text skulle kunna biträdas. Man torde emellertid vid sådan lagstiftning, särskilt om den skedde före en allmän revision av firma- och varumärkesrätten, böra framgå med stor försiktighet och blott rikta sig mot de uppenbart illojala fallen. Från denna utgångspunkt hade preliminärt skisserats följande regel, tänkt att insättas i lagen med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Den som i utövning av näringsverksamhet använde en beteckning, lätt förväxlingsbar med namn, firma, varukännetecken, periodisk skrifts titel eller annan särskild beteckning, som inom riket inarbetats såsom kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer, skulle, om han handlat i avsikt att framkalla förväxling, straffas med dagsböter, där gärningen ej enligt annat lagrum vore belagd med strängare straff, och därjämte ersätta all skada. Vid sidan av en sådan regel skulle nuvarande specialbestämmelser kunna bli tillämpliga och eventuellt nya sådana införas, där detta ansåges påkallat, t. ex. beträffande tidnings och tidskrifts titel. Möjligen skulle dock den generella regeln kunna anses göra specialbestäm-

melser för detta fall överflödiga. — Någon lagstiftningsåtgärd har hittills icke vidtagits med anledning av promemorian.

Slutligen må nämnas, att olika organisationer under senare år påkallat lagstiftningsåtgärder inom det område, varom nu är fråga.

Sålunda har Skånes handelskammare i skrivelse till Konungen den 14 december 1938 hemställt om utredning för åstadkommande av revision av varumärkeslagstiftningen. I skrivelsen har bl. a. förordats införande av lagbestämmelser om utstyrskydd.* Under vilka former detta lämpligen borde ske, vore dock tveksamt. Spörsmålet erbjöde betydande svårigheter, sammanhängande bl. a. därmed att i vissa slag av förpackningar utstyrseln ofta vore nära förbunden med närmast rent tekniska detaljer. Stränga krav måste vidare uppställas på att varan eller emballaget givits en sådan distinkt form eller färgsammansättning, att den med lätthet kunde särskiljas.

Svenska reklamförbundet har behandlat hithörande frågor i två till Konungen ställda skrivelser av den 15 februari 1939. I den ena har påyrkats införande av lagbestämmelser om skydd för varuutstyrselar, vilket förbundet förklarar vara ett trängande önskemål i betraktande av att en varas utstyrsel kommit att framstå såsom ett av de effektivaste reklammedlen. I den andra skrivelsen har förbundet hemställt, att i samband med den beslutade revisionen av författar- och konstverkslagarna måtte upptagas frågan om rättsskydd för reklamalster, bl. a. för slagord eller korta meningar, s. k. »slogans», vilka med reklamens hjälp inarbetas såsom kännetecken, samt för reklamens komposition eller vad som benämnes reklamalsters »lay-out».

Frågan om åvägabringande av en mera planmässig och enhetlig registrering av landets näringsidkare har upptagits i skrivelser till Konungen den 8 januari 1941 från handelskammaren i Gävle och den 8 september 1941 från handelskamrarnas nämnd. I anslutning härtill har chefen för handelsdepartementet efter vederbörligt bemyndigande den 20 december 1941 tillkallat särskild utredningsman för vidtagande av utredning i ämnet.

Av visst intresse för här föreliggande spörsmål är även en skrivelse den 7 mars 1941 till Konungen från styrelsen för Sveriges advokatsamfund, vari hemställts om åtgärder till skydd för benämningar på ideella föreningar.

Utländsk rätt.

I fråga om utländsk rätt på här föreliggande område må till en början erinras, att i nästan alla länder gäller ett generellt förbud mot konkurrenshandlingar i strid mot god affärssed, antingen enligt särskild lagbestämmelse eller på grundval av allmänna rättsregler. En sådan generalklausul kan alltså användas mot de former av illojal konkurrens, som här äro aktuella, i den mån specialbestämmelser saknas. Även specialbestämmelser finnas emellertid i ett stort antal länder. Bland dessa må här endast följande omnämnas.

Den danske Lov om uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse av den 31 mars 1937 innehåller i § 9 en bestämmelse, enligt vilken det är förbjudet för envar att i förvärvssyfte använda namn, firma, kännetecken för näringsverksamhet eller liknande, som icke tillkommer honom, eller att använda en honom rätteligen tillkommande beteckning på ett sätt, som är ägnat att medföra förväxling med en beteckning, som rätteligen användes i annan näringsverksamhet. Vid uppsåtligt handlande inträder straff. Detta lagrum har i praxis tillämpats även i fråga om auktorverks titlar.

I 1910 års norska lov om varemerker og om utilbørlige varekjennetegn og forretningsnavn finnas flera bestämmelser, som i detta sammanhang äro av betydelse. Enligt § 23 förbjudes användande av varumärke eller varuutstyrrel, som kan förväxlas med annans inarbetade kännetecken för varor av samma eller liknande slag; straff och skadeståndsskyldighet kan inträda gentemot den, som haft vetskap om den andres bättre rätt. Genom § 24 förbjudes att såsom varukännetecken använda eget namn eller egen firma på sätt, som är ägnat att framkalla förväxling med annans rätteligen använda varukännetecken; vid avsikt att framkalla förväxling kan straff och skadeståndsskyldighet inträda. Viktigast är dock § 26, som stadgar förbud att giva sin näringsverksamhet (»sin virksomhet eller sit forretningsforetagende») benämning, som är ägnad att framkalla förväxling med annans rätteligen använda benämning för näringsverksamhet av liknande slag; vid avsikt att framkalla förväxling kan straff och skadeståndsskyldighet inträda. § 26 har i praxis använts även i fråga om tidnings titel.

I det skydd mot illojal konkurrens, som byggts upp av engelsk rättspraxis, intaga reglerna om »passing-off» främsta rummet. Enligt dessa kan domstol förbjuda användande av varumärke, firma, utstyrrel eller annat kännetecken för näringsföretag eller förening, om kännetecknet är ägnat att framkalla förväxling med annans kännetecken. »Passing-off»-reglerna ha även använts, när förväxling framkallats mellan auktorverk, exempelvis genom liknande titlar. I ett fall ha dessa regler tillämpats, då en film oriktigt uppgivits ha samband med ett äldre teaterstycke.

Enligt 1909 års tyska Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb är det förbjudet att i näringsverksamhet använda namn, firma eller särskild beteckning å näringsverksamhet eller tryckt skrift på sätt, som är ägnat att framkalla förväxling med namn, firma eller beteckning, varav annan lovligen begagnar sig. Den som visste eller bort veta, att hans handlande var ägnat att framkalla förväxling, blir skadeståndsskyldig. Lagrummet avser icke varumärke och utstyrrel, men en inarbetad utstyrrel åtnjuter skydd enligt varumärkeslagen. Även andra lagbestämmelser kunna få betydelse på här föreliggande område.

I andra länder, såsom Finland, Frankrike och Schweiz, är det i stort sett endast den allmänna generalklausulen, som tillämpas mot framkallande av förväxling med annans kännetecken.

Bestämmelser om titelskydd ha i några länder, däribland Italien och Ungern, upptagits i de auktorrättsliga lagarna.

Förslag till ny lagstiftning.

Av den lämnade redogörelsen för gällande svensk rätt framgår, att en mera omfattande lagstiftning till skydd för individualiseringsmedel i stort sett endast föreligger i fråga om varumärke, firma och periodisk skrifts titel. Ej heller för dessa objekt giva emellertid lagbestämmelserna något fullständigt rättsskydd, och de bygga dessutom i huvudsak upp skyddet på administrativ registrering. Genom rättspraxis har visserligen, särskilt under senare år, skett en komplettering av lagstiftningen. I vissa fall har sålunda utan stöd av särskild lagbestämmelse meddelats rättsskydd mot användande av förväxlingsbart kännetecken. Hittills har dock praxis endast långsamt och med tvekan gått fram på denna väg.

Det måste emellertid anses föreligga ett starkt behov av mera omfattande skydd för individualiseringsmedel. I nutidens konkurrens med dess stora reklamapparat få kännetecken av olika slag alltmer ökad betydelse. Det kan ligga ett stort ekonomiskt värde i en dylik beteckning; dess innehavare kan också, särskilt när det gäller beteckningar på auktorrättsliga verk, ha ett rent personligt intresse av att beteckningen ej användes av utomstående. Stundom kan det här vara fråga om kännetecken, som ej alls uppmärksammats i gällande lagstiftning, såsom fantasibenämningar å företag, i reklamverksamhet använda slagord och förkortningar, föremåls utstyrsel, titlar på böcker och filmer o. s. v. Den good-will, som ofta är förbunden med ett kännetecken, kan utnyttjas av mindre nogräknade konkurrenter. För vinnande av sunda förhållanden i affärlivet är det angeläget, att företeelser av detta slag motverkas, och ur allmänhetens synpunkt är det även av intresse, att risken för förväxlingar minskas. De reformförslag och framställningar, som återgivits i det föregående, vittna också om att behov av lagstiftning på detta område ansetts föreligga.

Det skulle kanske kunna göras gällande, att ett ingripande med lagstiftning här icke vore erforderligt utan att man kunda nöja sig med att avvakta en fortsatt utveckling av rättspraxis i hopp att på det sättet ett tillbörligt skydd så småningom skulle utbildas. Huru praxis framdeles kan komma att gestalta sig, är dock ovisst, och en utveckling i önskvärd riktning behöver tryggas genom stödet av lagstiftning. Det må i detta sammanhang särskilt framhållas, att gällande varumärkeslag starkt hävdar registreringens rättsgrundande betydelse, vilket kan medföra svårigheter att i praxis utan lagändring grunda ett skydd för varukännetecken på begagnandet. Vidare är att märka, att ett förväxlingsskydd endast genom lagstiftning kan förses med straffsanktion. Sådan sanktion saknas för närvarande även i vissa fall, där lagbestämmelser mot förväxling finnas, såsom framgått av det föregående. Straffbestämmelser äro emellertid önskvärda, när det gäller att ingripa mot ett verkligt illojalt framkallande av förväxling.

Såsom tidigare framhållits, torde gällande svensk rätt icke uppfylla den i Pariskonventionen enligt 1934 års text ingående bestämmelsen om ingripande mot allt framkallande av förväxling med konkurrents företag, varor eller

verksamhet inom industri eller handel. Det otillräckliga i det svenska skyddet framträder betydligt starkare gentemot denna text än i förhållande till 1925 års text, där ingripande endast påkallas mot framkallande av förväxling med konkurrens varor.

Vad som särskilt aktualiserat frågan om lagstiftningsåtgärder på detta område är vidare, såsom inledningsvis nämnts, de 1941 vidtagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen.

Goda skäl synas alltså tala för att nu genom lagstiftning bereda utsträckt skydd mot framkallande av förväxling mellan kännetecken. Ett sådant skydd kan byggas på olika principer.

Det har redan framhållits, att de nuvarande svenska lagbestämmelserna om individualiseringsmedel i stor utsträckning knyta skyddet till en administrativ registrering. Särskilt vid tillkomsten av 1884 års varumärkeslag framhölls starkt registreringssystemets företräden för vinnande av enkelhet och reda inom affärlivet. Ovan har nämnts, att en utredning om enhetlig registrering av näringsidkare nyligen igångsatts. Man kunde tänka sig möjligheten att registrera alla olika slag av kännetecken och sedan bygga skyddet på sådan registrering. Detta skulle dock möta stora svårigheter. Ett registreringsförfarande av denna omfattning skulle bli ganska svårhanterligt, och behov skulle uppkomma av en omfattande förvaltningsapparat. En bundenhet vid registrering lämpar sig knappast för vissa kännetecken, t. ex. utstyrsel av olika slag och andra reklammedel. Registreringsskyldighet skulle vålla besvär för kännetecknens innehavare, och vunna registreringar av kännetecken, som ej längre användas, skulle i onödan kunna begränsa näringslivets rörelsefrihet. Överhuvud taget medför ett registreringsystem, att företräde gives åt en formell registreringsakt framför det faktiska användandet. Såsom i det föregående berörts, har ju också det svenska varumärkesskyddets starka bundenhet vid registrering i viss mån mildrats under senare år, och i framlagda lagförslag har förordats att i vissa fall göra skyddet oberoende av registrering. Ett allmänt skydd för kännetecken mot framkallande av förväxling synes därför ej med fördel kunna baseras på registreringsprincipen.

De nu anförda synpunkterna stå i visst samband med en annan linje för beredande av ökat rättsskydd mot förväxlingar, nämligen att bygga på en revision av bestämmelserna om de individualiseringsmedel, som redan i lag reglerats, främst firma- och varumärkeslagstiftningen. Man skulle då bättre kunna samordna denna lagstiftning med en allmän regel mot framkallande av förväxlingar. Större fullständighet och följdriktighet i skyddet för individualiseringsmedel skulle kanske kunna ernås genom ett sådant tillvägagångssätt. Men man skulle då nödgas upptaga lagstiftningsfrågor av ganska stor räckvidd, vilket för närvarande synes böra undvikas.

Det lämpligaste synes vara att nu inskränka en lagstiftning i ämnet till en bestämmelse mot sådan illojal konkurrens, som tager sig uttryck i framkallande av förväxling med annans i näringsverksamhet brukade kännetecken. En sådan utformning av skyddet skulle även ganska väl ansluta sig till det

här aktuella stadgandet i Pariskonventionen. De speciella förhållanden, som föreligga beträffande auktorrättsliga verk, torde påkalla, att skyddet i fråga om sådana verk gives en i vissa hänseenden avvikande utformning, vilken närmare skall angivas i det följande. Det synes likväl lämpligt att anordna även detta skydd efter förväxlingsprincipen, något som också förordats i det tidigare omnämnda Bruxellesprogrammet för Bernkonventionens revidering. Övervägande skäl torde därför tala för att bestämmelserna härom sammanföras med det allmänna stadgandet mot framkallande av förväxling. Den tidigare omnämnda kommittén för auktorrättens revision har icke haft något att erinra mot en sådan lösning av denna lagstiftningsfråga.

Med de nu angivna grundsatserna för skyddets gestaltning torde de erforderliga lagbestämmelserna böra inordnas såsom en ny avdelning i 1931 års lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens. Denna lag innehåller för närvarande endast bestämmelser om förfaranden av så allvarligt slag, att de anses böra straffbeläggas. Även en bestämmelse mot framkallande av förväxling torde böra få karaktären av ett straffbud. Visserligen blir härigenom bestämmelsens tillämplighetsområde begränsat, men detta torde icke behöva föranleda några större betänkligheter. Det synes nämligen lämpligt att iakttaga en viss varsamhet vid utvidgningen av lagstiftningen på detta område. Sådan varsamhet har varit den ledande principen vid tidigare lagstiftning mot illojal konkurrens i vårt land. En begränsning är också i här föreliggande sammanhang påkallad av att den nya bestämmelsen icke bör alltför mycket komma i strid med nuvarande lagstadganden om firmabeteckningar, varumärken m. m. Skulle man införa lagbestämmelser om ett mera fullständigt förväxlingsskydd, synes detta medföra behov av nya eller ändrade stadganden på namn-, firma- och varumärkesrättens område. Den lagstiftning, som nu kan komma till stånd, bör emellertid betraktas endast såsom ett första steg på vägen till ett fullständigt förväxlingsskydd.

Den nu ifrågasatta lagstiftningen skulle alltså begränsas till de mera svårartade fall, som anses böra straffbeläggas. Tidigare har berörts, att man i vissa fall i rättspraxis ansett sig kunna utan stöd av direkta lagbestämmelser ingripa på annat sätt, såsom genom meddelande av förbud att använda förväxlingsbar beteckning. Till undvikande av missförstånd må här framhållas, att denna praxis bör kunna fortbestå och utvecklas även efter det en lagstiftning av nu ifrågasatt slag genomförts.

I enlighet med här angivna riktlinjer har utarbetats bifogade utkast till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Huvudstadgandet mot framkallande av förväxling har i utkastet upptagits i 9 § första stycket. I konventionsbestämmelsen talas om förbud mot alla handlingar av beskaffenhet att framkalla förväxling med konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel. Utkastet är mer speciellt inriktat, nämligen mot framkallande av förväxling mellan två kännetecken. Den begränsning i förhållande till konventionstexten, som kan sägas ligga häri, torde dock icke vara av större betydelse. Den som vill framkalla för-

växling med annans näringsverksamhet torde nämligen i regel söka nå sitt syfte genom att utnyttja den andres individualiseringsmedel.

I ett annat avseende går utkastet längre än konventionsbestämmelsen. Utkastet avser nämligen kännetecken inom all näringsverksamhet, och med näringsverksamhet förstås enligt uttrycklig föreskrift i lagen (9 § i gällande lag, 10 § i utkastet) varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet. Här är alltså ej blott fråga om industri eller handel, såsom i konventionen, utan även om sådana verksamhetsgrenar som exempelvis försäkringsverksamhet, restaurangrörelse, transportyrken och advokatverksamhet.

Med det i utkastet använda uttrycket kännetecken avses alla olika slag av individualiseringsmedel för näringsverksamhet »eller däri utbudna varor eller prestationer» (sistnämnda uttryck återfinnes även i bestämmelserna mot illojal reklam i 1 § av lagen). Under uttrycket kännetecken kunna alltså hänföras ord och ordkombinationer, bokstavs- och sifferkombinationer, figurer av olika slag, föremåls form, ornamentering eller färg o. s. v. I den föreslagna lagtexten uppräknas vissa huvudgrupper av kännetecken, och här skola dessa jämte några andra sådana behandlas utan anspråk på fullständighet (jfr även den av patentlagstiftningskommittén gjorda sammanställningen, som återgivits i det föregående).

I utkastet anges namn främst bland kännetecknen. I första hand avses här släktnamn, men även pseudonymer, d. v. s. diktade namn, och andra specialnamn på personer kunna komma i betraktande. I fråga om pseudonymer föreligger emellertid ett speciellt skyddsbehov, vilket sammanhänger med den särställning, som författares och konstnärers alster intaga. Såsom i det följande anges, föreslås därför ett vidsträcktare skydd beträffande pseudonymer i 9 § andra stycket av utkastet.

Därnäst nämnes i utkastet firma. Här är fråga om såväl registrerad som oregistrerad firmabeteckning. Stundom användes en firma i praktiken mest i förkortad eller eljest förändrad form (t. ex. »N. K.» för »Aktiebolaget Nordiska Kompaniet» och »Esselte» för »Aktiebolaget Sveriges Litografiska Tryckerier»). Även sådana fall omfattas av utkastet.

Med namn och firma äro vidare att likställa vissa andra benämningar, exempelvis fastighetsnamn, namn på föreningar eller stiftelser, som driva näringsverksamhet, samt benämningar på hotell, restauranger, teatrar, biografier och andra nöjesetablissemang. Titlar på tidningar, tidskrifter, böcker, musikaliska verk, filmer, konstverk och andra auktorverk kunna även nämnas i detta sammanhang; för dylika titlar föreslås emellertid ett mera vidsträckt skydd enligt 9 § andra stycket, som närmare behandlas i det följande.

I den föreslagna lagtexten anges vidare varumärke. Skyddet gäller här oberoende av om det är ett enligt varumärkeslagen registrerat eller registrerbart varumärke eller icke, och skyddet avser varumärket i den i näringslivet använda formen. Givetvis kan det vara fråga om såväl ord- som figurmärken.

I utkastet nämnes vidare utstyrsel. Det kan gälla såväl varuutstyrsel som annan utstyrsel. I det föregående har berörts, vari varuutstyrsel kan bestå.

Annan utstyrsel, som avser att känneteckna företag, kan t. ex. vara utstyrsel av annonser, affärsbrev, kataloger och annat affärstryck samt skyltar och affärsvagnar. Beträffande all utstyrsel gäller, att det kännetecknande kan ligga i formen, färgen eller ornamenteringen eller i en kombination därav.

Även andra kännetecken än de nu nämnda förekomma eller kunna senare bli aktuella. Skyddsobjekt blir i princip allt, som bringats att känneteckna näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer. På detta sätt skyddas i vidsträckt omfattning olika alster av reklamverksamhet. Särskilt må nämnas slagord eller specifika uttryck (»slogans»), vilka avse att inpränta något hos allmänheten, samt sådana kännetecken, som framkommit genom en viss komposition av text eller bild eller båda delarna i ett reklamverk (»lay-out»). Härigenom torde i tillräcklig utsträckning behovet av ökat skydd för alster av reklamverksamhet bli tillgodosett.

För att man skall kunna tala om ett kännetecken måste det alltid gäila något, som besitter viss särskiljande kraft. Skydd tillkommer emellertid allt, som i praktiken och i det speciella fallet visar sig ägnat till kännetecken. I 4 § 1) varumärkeslagen uppställes förbud mot registrering av varumärke, som endast består av bokstäver eller siffror (detta förbud gäller dock på grund av Pariskonventionen ej i full utsträckning beträffande utländska varumärken) eller av ord, som äro ägnade att angiva varans ursprung, beskaffenhet, bestämmelse, myckenhet eller pris. På grund av detta stadgande har registrering vägrats för vissa märken, som i praktiken blivit inarbetade såsom kännetecken för varor (t. ex. »Palmolive» för tvål). Sådana märken kunna alltså komma att åtnjuta skydd enligt utkastet. Det må i detta sammanhang framhållas, att förslag väckts flera gånger om sådan ändring i varumärkeslagen, att dylika märken skulle kunna registreras, sedan de inarbetats.

Enligt utkastet skola icke alla i näringsverksamhet använda kännetecken åtnjuta skydd mot förväxling. Försiktigheten synes bjuda, att man i nuvarande läge inskränker skyddet till inarbetade kännetecken, ehuru därigenom utslutas vissa förfaranden av påtagligt illojal natur, t. ex. att någon, som på ett tidigt stadium får vetskap om kännetecken, som annan planerar att inarbeta, skyndar sig att själv börja utnyttja detsamma. Vad som bör fordras för att ett kännetecken skall anses inarbetat för en näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer, får bedömas efter omständigheterna i varje enskilt fall. Särskilda rättsföljder ha redan genom det år 1934 tillkomna stadgandet i 4 § 6) varumärkeslagen knutits till inarbetande. Enligt förarbetena till denna lagändring skulle ett varumärke anses inarbetat endast om det var allmänt känt och använt såsom annans särskilda varukännetecken (Hjerténs ovannämnda betänkande av 1932 s. 38). I likhet med vad fallet är i den nu berörda bestämmelsen i varumärkeslagen fordras enligt utkastet vidare, att kännetecknet är inarbetat här i riket.

Auktorverks titlar kunna bli skyddade såsom i näringsverksamhet inarbetade kännetecken, vilket redan berörts. Det synes emellertid, som om ett så begränsat skydd ej skulle vara tillfyllest beträffande dylika verk,

vilka ju långt ifrån alltid tillgodogöras i näringsverksamhet. Enligt andra stycket i 9 § av utkastet skall därför titeln på litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst skyddas mot förväxling, även om det ej är fråga om kännetecken, som inarbetats eller eljest använts i näringsverksamhet. Såsom förutsättning för rättsskydd stadgas i stället, att verket blivit offentliggjort. Det synes icke lämpligt att här uppställa det kravet, att detta skall ha skett i Sverige. Ingripande bör kunna ske, om sedermera någon offentliggör eller mångfaldigar ett annat auktorrättsligt verk under förväxlingsbar titel. Genom denna utformning av skyddet har i viss mån anknutits till de grundsatser, som gälla enligt den auktorrättsliga lagstiftningen. För skydd måste alltid fordras, att titeln kan anses egenartad. I fråga om titlar på sådana alster, som höra till gränsområdet för denna lagstiftning men icke åtnjuta auktorrättsligt skydd, t. ex. adresskalendrar, blir endast första stycket i 9 § tillämpligt.

Samma skäl, som motivera ett utökat rättsskydd för titlar på auktorrättsliga verk, torde även påkalla ett sådant skydd i fråga om pseudonymer, d. v. s. diktade namn på författare, konstnärer och andra upphovsmän till dylika verk. Visserligen finnes, såsom tidigare nämnts, i tryckfrihetsförordningen ett förbud mot att utsätta namnet å eller allmänt känd pseudonym för annan person än den verkliga författaren, men detta förbud avser icke andra auktorverk än skrifter. Att offentliggöra eller mångfaldiga auktorverk under pseudonym, som lätt kan föranleda förväxling med upphovsman till förut offentliggjort verk, torde böra straffbeläggas, oberoende av om pseudonymen använts i näringsverksamhet eller kan vålla förväxling med ett inarbetat kännetecken.

Frågan om att bereda ett mera fullständigt skydd för benämningar på ideella sammanslutningar har jämväl varit föremål för övervägande, men det har icke ansetts lämpligt att upptaga denna fråga i här föreliggande sammanhang.

Förväxling mellan individualiseringsmedel kan äga rum, icke blott om de helt och hållet överensstämma med varandra utan även om de förete likhet i sina huvuddrag eller i någon karakteristisk del. Det måste lämnas åt rättspraxis att efter prövning i varje särskilt fall bestämma, när kännetecken lätt kunna förväxlas. Vid sådan prövning måste ofta hänsyn tagas även till andra omständigheter än individualiseringsmedlens utseende. Det kan sålunda vara av betydelse, huruvida två kännetecken användas för liknande varuslag eller eljest för närliggande grenar av näringsverksamhet o. s. v. Några särskilda krav härutinnan ha icke uppställts i lagtexten, utan praxis får fria händer. I utkastet har icke heller såsom förutsättning för ingripande upptagits något direkt villkor om att förväxling redan förekommit och förfång uppstått. I praktiken torde väl dock i regel så vara fallet, om kraven för bifall till talan enligt 9 § äro uppfyllda.

En förväxling kan vållas icke blott genom att någon använder samma slag av kännetecken som en konkurrent utan även genom att han begagnar ett kännetecken av annan typ. I överensstämmelse härmed har första stycket

av 9 § i utkastet formulerats. Såsom förut nämnts, kan detta stycke under däri angivna förutsättningar bli tillämpligt även beträffande auktorverk. Det särskilda skydd för titlar och pseudonymer, som därutöver meddelats i andra stycket, gäller endast gentemot andra titlar och pseudonymer; däremot kan det vara fråga om auktorverk av olika slag.

I utkastet är endast fråga om skydd mot förväxling. I en ovan omnämnd framställning av Sveriges författareförening har lagstiftningsåtgärd påkallats jämväl mot förfaranden av helt annat slag, nämligen obehöriga förändringar av auktorverks titlar. Eventuella åtgärder mot sådana förfaranden torde emellertid böra inrymmas under den auktorrättsliga lagstiftningsens ram.

Att märka är också, att utkastet endast avser att giva skydd mot användande såsom individualiseringsmedel. Om exempelvis en varas utstyrsel medför någon bestämd teknisk fördel, kan utnyttjandet härav icke i och för sig hindras enligt det nu föreslagna stadgandet, och en liknande begränsning inträder, när det gäller användande såsom mönster. I dylika fall kan nämligen enligt svensk rätt endast vinnas ett tidsbegränsat skydd enligt patent- eller mönsterlagstiftningen. Den närmare gränsdragningen mellan vad som är användande såsom individualiseringsmedel och vad som går därutöver kan dock i det speciella fallet vålla tvekan.

Det har redan nämnts, att 9 § i utkastet endast behandlar sådant framkallande av förväxling, som anses böra straffbeläggas. Med hänsyn till önskvärdheten att framgå med försiktighet har det övervägts att såsom förutsättning för bestämmelsens tillämpning kräva, att gärningsmannen haft avsikt att framkalla förväxling, d. v. s. ett direkt uppsåt. Det skulle dock ofta kunna uppstå så stora svårigheter att bevisa ett dylikt uppsåt, att bestämmelsens effektivitet därigenom kunde äventyras. På grund härav föreslås i utkastet, att allt uppsåtligt framkallande av förväxling skall bestraffas, sålunda även de fall där endast indirekt eller eventuellt uppsåt föreligger. Däremot synes det icke lämpligt att låta ett förfarande, som sker av oakt-samhet, drabbas av straff.

Normalstraffet är enligt utkastet dagsböter, men vid synnerligen försvårande omständigheter skall kunna ådömas fängelse i högst sex månader. Vidare har, liksom i övriga bestämmelser i lagen mot illojal konkurrens, uttryckligen stadgats, att uppkommen skada skall ersättas. Straffbestäm-melsen i 9 § skall icke komma till användning, om gärningen är belagd med strängare straff enligt annat lagrum, exempelvis såsom varumärkesintrång, illojal reklam, bedrägeri eller brott mot tryckfrihetsförordningens pseudo-nymbestämmelse.

Den omständigheten, att en person som gjort sig skyldig till gärning, vilken är straffbelagd enligt 9 §, kan åberopa en särskild, eventuellt genom administrativ registrering vunnit rätt till det använda individualiserings-medlet, skall icke i och för sig kunna befria honom från ansvar. I så fall skulle syftet med den nu föreslagna lagbestämmelsen endast ofullständigt vinnas. Att ett kännetecken blivit registrerat, medför icke rätt att under alla omständigheter utnyttja detsamma. Såsom framgår av redogörelsen för gäl-

lande rätt, ha registrerade kännetecken i praxis fått vika även i andra fall än registreringslagstiftningen uttryckligen angiver. Vidare torde redan för närvarande den, som använder ett för honom registrerat kännetecken, under vissa omständigheter kunna ådömas straff härför, exempelvis enligt 12 § varumärkeslagen (jfr H. 1939 s. 141) eller 1 § lagen mot illojal konkurrens (se prop. 1931 nr 175 s. 21). Det torde därför ej möta några större betänkligheter att låta den föreslagna straffbestämmelsen gälla, trots att gärningsmannen fått sitt kännetecken registrerat. Någon materiell orätt lär ej uppkomma härigenom med hänsyn därtill, att ansvar enligt 9 § förutsätter uppsåt att framkalla förväxling från gärningsmannens sida. Detta krav medför, att straffbestämmelsen utan särskilt undantag bör kunna göras tillämplig även å användande av eget namn. I sådana fall, där detta begagnas i uppsåt att framkalla förväxling med annans kännetecken, synes det nämligen påkallat, att straff skall kunna inträda.

Brott mot 9 § enligt utkastet har genom bestämmelse i sista stycket av 11 § i utkastet (som svarar mot 10 § i gällande lag) gjorts till angivelsebrott. Detta överensstämmer med vad som gäller vid varumärkesintrång.

Genom särskilt stadgande i 11 § första stycket 4) av utkastet bestämmes närmare, vem som skall anses såsom behörig målsägande. Detta skall enligt huvudregeln vara innehavaren av det individualiseringsmedel, som är föremål för förväxling. Såsom exempel härpå kan nämnas innehavaren av en affärsrörelse, ägaren till ett tidningsföretag och författaren till en bok. Om affärsrörelsen, tidningsföretaget eller författarrätten övergår till annan, medföljer regelmässigt rätten till individualiseringsmedlet. Vid auktorrättsliga verk står emellertid upphovsmannen i så personligt förhållande till verket, att han bör kunna påkalla skydd, även om han överlåtit författar- eller konstnärarrätten. Sålunda bör t. ex. en författare och hans förläggare vara berättigade att var för sig ingripa mot obehörigt utnyttjande av titel eller pseudonym. Stadgande härom har intagits i utkastet.

Utkastet innebär, såsom redan förut antytts, att de nuvarande 9 och 10 §§ i lagen mot illojal konkurrens i stället bli 10 och 11 §§. Det hittillsvarande innehållet i lagens 11 § skulle i samband härmed utgå. Vad som där stadgas om straff vid fortsatt brott har till större delen upphävts genom de nya regler i detta ämne, som införts i 4 kap. strafflagen genom lag den 3 juni 1938; se punkt 1 i övergångsbestämmelserna till sistnämnda lag. Slutstadgandet i nuvarande 11 §, att vid fortsatt brott det sammanlagda fängelsestraffet ej skall få överstiga ett år, är dock alltså gällande. Emellertid synes denna specialbestämmelse med nuvarande regler om sammanträffande av brott icke behöva bibehållas, utan de allmänna reglerna i 4 kap. strafflagen torde utan olägenhet kunna i allo tillämpas.

På grund av den övergångsbestämmelse till 1941 års ändringar i tryckfrihetsförordningen, som förut angivits, bör den nu ifrågavarande lagändringen icke träda i tillämpning senare än den 1 juni 1942, vilket datum därför föreslagits för ikraftträdandet. Vid avgörande av frågor om företräde till individualiseringsmedel bör hänsyn tagas även till sådant användande, som

ägt rum före den nya lagstiftningens ikraftträdande. Något uttryckligt stadgande härom synes emellertid icke erforderligt.

Det må slutligen anmärkas, att om den nu föreslagna lagändringen anses böra genomföras, torde samtidigt böra vidtagas vissa formella jämkningar i den nuvarande lagen mot illojal konkurrens, nämligen *dels* ändringar i 1, 2, 3 och 6 §§ för formellt införande av dagsbotssystemet, *dels ock* borttagande av sista punkten i 14 §, som på grund av nu gällande regler om bötesförvandling blivit utan betydelse.

Stockholm i justitiedepartementet den 7 februari 1942.

HERMAN ZETTERBERG.

ÅKE v. ZWEIGBERGK.

Ü t k a s t

till

L a g

om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Härigenom förordnas, att 9, 10 och 11 §§ lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens skola erhålla ändrad lydelse, varjämte före 9 § skall införas en ny rubrik och den nu där befintliga rubriken sättas före 10 §, allt på sätt nedan angives:

Framkallande av förväxling.**9 §.**

Använder någon i utövning av näringsverksamhet namn, firma, varumärke, utstyrsel eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer, och sker det med uppsåt att framkalla förväxling, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader, såframt ej gärningen enligt annat lagrum är belagd med strängare straff; ersätte ock uppkommen skada.

Lag samma vare, där någon eljest med uppsåt att framkalla förväxling offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst under egenartad titel eller diktat namn, varigenom lätt kan föranledas förväxling med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman.

Allmänna bestämmelser.**10 §.**

Med näringsverksamhet förstås i denna lag varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet.

11 §.

Berättigad att anställa talan enligt denna lag är:

1) i de uti 1 och 2 §§ avsedda fall varje näringsidkare inom samma eller likartad yrkesgren som den, inom vilken brottet begåtts, så ock, utom beträffande skadestånd, varje sammanslutning för främjande av yrkesintressen, såframt näringsidkare, varom nu nämnts, äro företrädde inom sammanslutningen och denna äger att kära inför domstol;

2) i de uti 3 och 5 §§ angivna fall den, vilkens yrkeshemlighet eller förebild obehörigen använts eller röjts;

3) i de uti 6 och 7 §§ omförmälda fall varje näringsidkare, som frambringa, tillverkar eller håller till salu varor eller utför arbete av samma eller liknande art som de varor eller det arbete, som skolat inköpas eller utföras, eller meddelar försäkring av samma slag som den försäkring, vilken skolat tagas, ävensom den anställdes arbetsgivare, där ej gärningen skett med dennes begivande, så ock, utom vad angår skadestånd, varje sammanlutning för främjande av yrkesintressen, beträffande vilken motsvarande förutsättningar som de under 1) angivna äro för handen; samt

4) i de uti 9 § avsedda fall den, vilkens inarbetade kännetecken kan bli va föremål för förväxling, eller, där fråga är om litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst, upphovsmannen till verket så ock annan innehavare av rätt till detsamma.

Allmän åklagare må ock väcka påstående om straff för brott, varom i denna lag förmäles, i de uti 3, 5 och 9 §§ nämnda fall dock endast efter angivelse av den, som, enligt vad under 2) eller 4) sägs, äger anställa talan i anledning av sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 1942.
